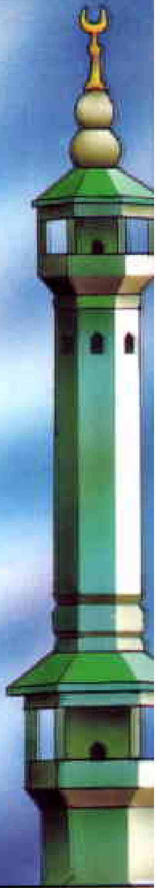

د خالق او مخلوق

ترمنځ دواسطی پیژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پیشتو ترجمه

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um Al-Hammam
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Pustu
28

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

الواسطة بين الخالق والمخلوق

تأليف

شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغة البشتو)

المملكة العربية السعودية

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحمام

تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد

ت: ٤٨٢٦٤٦٦ / ٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص.ب ٣١٠٢١ الرياض ١١٤٩٧

بشتو

٢٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ۵۹»

دخالق او مخلوق

ترمنځ دواسطې پېژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پښتو ترجمه

مؤلف: شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨هـ ق»

ژباړن: قاضي محمد شعيب «صافي»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبدالله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .ـ حائل .

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١- العقيدة الاسلامية ٢- الايمان (الاسلام) أ- العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٨ / ١٨٦٥

رقم الايداع ١٨٦٥ / ١٨

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

دكتاب نوم : دخالق اومخلوق ترمنځ دواسطې پېژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبدالحليم بن عبدالسلام ابن تيميه رح ٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق

ژباړن : قاضي محمد شعيب (صافي)

ناشر : مكتبة الامام محمد بن اسماعيل البخاري جهانګيرآباد نمبر ٣ شيخ وله پشاور پاکستان .

دچاپ نېټه ٤/ جمادى الثاني ١٤١٥ هـ ق

دچاپ شمېر (١٠٠٠) ټوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

د موضوع سرلیک (عنوان) — مخ

د ژباړن سریزه — الف

د مصنف لنډه پېژندنه — ع

د څېړونکي سریزه — ۱

د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی — ۱۸

چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې ورباندې وکړ... — ۲۰

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو د رسولو په برخه کې واسطې دي — ۲۴

غیرمشروع واسطه — ۲۹

فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واک نشته — ۳۱

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی — ۳۳

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یواځې د اسلام.... — ۳۵

د خلقو او پاچایانو ترمنځ واسطې په درې ډوله دي — ۳۹

شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري — ۴۳

دا چې په حق کښې اعلی له طرفه دعاغوښتل او دغه راز بالعکس — ۵۳

دواړه مشروع طریقې دي.

دعا داعي او مدعو له دواړو ته ګټه رسوي — ۵۷

په الله باندې توکل او یواځې د الله تعالی څخه ویره او امید ساتل د

توحید څخه عبارت دي. — ۶۲

هغه اشیا چې الله پیدا کړي دي انکار ترې نشي کیدای - — ۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

دَ ژبارن سریزه

نحمده ونصلی علی رسوله الکریم، اما بعد:
دا ښکاره او یقینی خبره ده چې دانسان دخلقت او پیدا ایښت څخه اصلي مقصد هم دادی چې دی به دالله تعالیٰ عبادت او بندګی کوی، او د سورة ذاریات دغه مبارک ایت (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ)، ددې مدعی دثبوت یو څرګند دلیل دی، ځکه په دغه مبارک آیت کښی الله تعالیٰ فرمایلی دي: او نه دی پیدا کړي ما پیریان او انسانان مګر ددې لپاره می پیدا کړی دي چې ځما عبادت وکړی. او انسان هله دکمال مرتبې ته رسیږی چې دالله تعالیٰ په عبادت او بندګۍ کښی دالله پاک دحکمونو مطابق په سیی او حقیق معنیٰ سره عبد جوړ شي.

همدارنګه په دي کښی هم شک نشته چې انسان یو معزز او مکرم مخلوق دی. او لکه چې الله پاک فرمایی: (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيْ آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ.... الایه (۱)

(۱) اسراء: (۷۰) =

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځمکه کښې د نورو مخلوقاتو په نسبت سره په جسمي او معنوي لحاظ د نورو صفتونو لرونکې او د ډیاتو ځانګړتیاؤ څښتن دی، چې په دغو تولو ځانګړتیاوو او صفتونو کښې یې بیا عقل د پام وړ امتیازي صفت دی چې الله (ج) په ده باندې د هغې پیرزو نه کړې ده.

اما بیا هم انسان د عقل او نورو خصوصیاتو په لرلو سره نشي کولای چې د الله پاک د بندګۍ او عبادت اقسام، او همدارنګه د عبادت کولو کیفیت او طریقه وپیژني او بیا په هاغه طریقه باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت کولو باندې مشغول شي، او عبادت یې د الله تعالی د رضا حاصلولو سبب وګرځي، او بالاخره بیا هغو جنتونو ته د ننوتلو جوګه شي د کوم وعده چې الله پاک د نیکانو او مطیعو بندګانو سره کړې ده.

پس د همدغه ضرورت له مخې الله پاک انبیاء علیهم السلام را ولیږل، ترڅو د وحې په رڼا کښې انسانانو ته لار ښوونه وکړي او همداوی په دنیا کښې د هدایت حاصلولو په برخه کښې د یواځنۍ

= او یقیناً عزت ورکړی دی مونږ
اولاد د آدم ته او سواره کړي دي مونږ دوی لره په وچه او دریاب کښې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرجع په توګه سره د پېژندل شي.

د اسلامي امت ستر لارښود محمد رسول الله صلی الله عليه سلم په ټولو انبياؤ کښې اخرني او غوره پيغمبر دی او کوم کتاب چې په ده باندې نازل شوی دی هغه د ټولو اسماني کتابونو په نسبت جامع او اکمل دی، او شريعت يې کامل او مکمل دی.

پس په دغه کامل او مکمل شريعت کښې خلقو ته د دې موقع نه ده ورکړل شوې چې د وی په شرعي امورو کښې د شرعي اصل څخه پرته، د عقل او فاسد قياس څخه کار واخلي. ولې متاسفانه بيا هم يوزيات شمير خلق د وسيلې متعلق په دې عقيده دي چې الله پاک ته د ذواتو فاضلوُ واسطه کول يو ضروري او لازمي امر دی! د وئ په دې برخه کښې د خپل ناقص عقل او فاسد قياس څخه کار اخلي او وايي:

د لته په دنيا کښې د حکومتونو تعامل او طرز العمل داسې دی چې کله واليانو، وزيرانو او نورو دولتي مشرانو ته عوښتنليکونه يعنې عرائض د واسطو د سفارش نه پرته د عارضينو له خوا نيغ په نيغه وړاندې شي، نو بيا کله داسې وي چې هغه هيڅ د مسؤل مقام د پام لاندې راځي نه، او کله

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې دې چې د عارض په کمته په کېنې کوم مثبت او اغېز من اجراءات صورت نه نیسي د غه راز دوئ وایې : کله چې څوک واسطه د نه لري نو صدر اعظم، رئیس جمهور او پاچا ته یې په یواځې ځان ورتلل که ناشونې نه وي نو دزیاتو مشکلاتو څخه خالي هم نه وي .

همدارنګه دوې وایي : کله چې یوسړې صدر اعظم، رئیس جمهور او یا پاچا ته دوالیانو او یا وزیرانو په واسطه سره خپله عریضه او غوښتنلیک ور وړاندې کړي نو ذکرشوې دولتي مسؤلین بیاد خپلو والیانو او وزیرانو په خاطرسره د دغه سړي عریضې او غوښتنلیک ته نسبةً زیات اهمیت ورکوي .

دوئ دخپلو دغو خود ساخته مقدمو په تعقیب وایي : عوام الناس یعنې عادي خلق په دې خاطرچې ګناهکاران دي نو د حاجتونو د پوره کولو او دخپلو ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کېنې ورله په کار دي چې ذوات فاضله، یعنې اولیایې کرام او نیکان بندګان واسطه کاندې چې د الله پاک در بارته یې غوښتنې وړاندې کړي .

دوئ بیا د همدغه اتکل او مزخرف اعتقاد پربنیاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اولیایې کرامو او نیکانو بندګانو قبرونو او مزارونو ته ورڅي د دوی او د غیر مشروع اعمالو او اقوالو مرتکب کېږي.

د «الواسطة بین الحق والخلق»، په نوم رساله چې پښتو ژباړه (ترجمه) یې ستاسې په وړاندې قرار لري، د اسلامي دعوت د یو ځلېدونکي، مبارز او مجاهد شخصیت شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله لخوا د دغه ډول واسطې نیولو د څرنګوالي یعنې مشروعیت او عدم مشروعیت په برخه کښې د قرآن کریم او نبوي احادیثو په رڼا کښې په ډېره مدلله توګه سره لیکل شوې ده، او د دغه مسئلې د وضاحت او روښانه کولو په لړ کښې یوه ډېره قیمتي او ارزښتناکه رساله ده، او لکه چې محمود مهمند وایي: ددې وړ ده چې په طلاؤ سره ولیکل شي او په اسلامي ټولنه کښې د عمل او عقیدې د اصلاح په باب د استفادې وړ وګرځي، که لوستونکي د مطالعې په مهال خپله کینه او تعصب شا ته وغورځوي نو هټمایه ورته د اخبره مبالغه نه بلکښې حق او حقیقت ثابت او معلوم شي.

ګرانو لوستونکو! ځکښې لدې چې د نوموړې رسالې په ژباړه باندې پیل کوم لازمه ګڼم چې لومړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ته د کتاب مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په لنډ ډول سره درېدو پېژندنه او بیا مو د یو څه وخت لپاره د څېړونکي په سریزه (مقدمه) کښې چې په خپل ذات کښې یوه ارزښتناکه او ګټوره لیکنه ده مشغول وساتم، او دا په دې خاطر چې په آینده کې په مینه او رغبت سره خپلې مطالعې ته د کتاب تر پای پورې ادامه ورکړئ.

په پای کښې ستاسو توجو دې ټکي ته اړوم چې د څېړونکي سریزه له دې امله چې اوږده وه نو جلا شوه دې ته درنه کېدل شوه او د شیخ د خپلې لیکنې سره یې تسلسل په نظر کښې ونیول شو چې په دې ترتیب سره تر (۱۷) مخه پورې سریزه ده او بیا د (۱۸) مخ څخه زمونږ د ترجمې منتخب کتاب شروع کېږي.

پس دا دې زه د وعدې مطابق په لومړي مقصد پیل کوم او د الله تعالی څخه سوال کوم چې مونږ او ټولو مسلمانانو ته په صراط مستقیم باندې چې د منعوم علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضالین لاره ده تللو توفیق راکړي.

وصلی الله تعالی علی محمد و آله وصحبه اجمعین

قاضي محمد شعیب . کنړ افغانستان .

۸/۳/۱۴۱۵ هـ ق .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَمُصنف لنډه پېژندنه

د ده نوم شیخ الاسلام تقی الدین ابو العباس احمد ابن عبد الحلیم بن عبد السلام بن عبد الله بن الخضر بن محمد بن تیمیّة الحرانی الدمشقی دی.

تیمیّة د ده نیابي نوم وُچې اصلاً د ده د جد اعلیٰ (محمد) مور وه او په خپله زمانه کښې یوه داسې عالمه، واعظه او تقویٰ داره ښځه وه، چې په خپل قبیل او سیمه کښې یې په علم، پوهه، ذکاوت او تقوی کښې ساری نه درلوده او بیا دهغې د اولاد په سلسله کښې تیمیه د هغه چاله پاره تخلص وګرځېدلو چې د هغې سره یې په علم او ذکاوت کښې مشابهت او ورته والی درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په ۶۶۱ هـ ق کال کښې د ربیع الاول د میاشتې په (۱۰) نېټه د حران په ښار کښې زیږېدلی دی، او کله چې تاتاري یرغلګرو فوځونو په ۶۶۷ هـ ق کال کښې په حران باندې یرغل وکړ، نو شیخ د شپږو (۶) کلونو په عمر وُچې والد صاحب یې ری او د کورنۍ نورو غړي د ځان سره واخستل، او دمشق ته مهاجر شول؛ د ده په دمشق کښې خپلې زده کړې ته چې په حران کښې یې پیل کړې وه ادامه ورکړه، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډه موده کښې يې خپل تحصيلات پای ته ورسول.

څرنګه چې نوموړی د لوړ استعداد، قوي حافظې او اعلی ذکاوت څښتن ؤ، نو له دې کبله ده د خپل تحصيل په دوران کښې د هر فن په زده کړه کښې د ټولو همدرسو اندېوالانو، او ملګرو په نسبت سره ممتاز حيثيت او مقام درلوده، ده به خپل درس په داسې توګه حافظې ته سپارلو چې کله به ترينه کوم ملګري او يا استاذ پوښتنه وکړه نو ده به ورته خپل ټول درس په داسې ترتيب سره تېر که لکه څنګه چې به يې استاذ درس ورکړی ؤ، همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به يې ستاينه او صفت کاوه او ملګرو به يې د ده د خدای ورکړي استعداد په برخه کښې حسد مشروعه يعنې غبطه درلوده.

شيخ الاسلام ابن تيميه رح د هغو رښتينو او واقعي علماؤ او مجاهدينو له جملې څخه دی چې د دعوت الی الحق په ميدان کښې يې په ژبه، قلم او توره سره د جهاد وظيفه ترسره کړېده، او خپل مسؤليت يې د خپل وس مطابق په پوره ايمان دارۍ او خلوص سره رفع کړی دی.

د دعوت بنيادي مقصد يې د شرک او بدعاتو رد، د الله تعالی وحدانيت او يو والي ته د خلقو رابلل، او په اسلامي ټولنه کښې د رسول الله صلی الله عليه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سنتو او طریقو معمول گرځول وُ، او په دغه لاره کښې دی د الله پاک نه پرته د بل چا څخه نه ویریده او نه یې ورله پروا ساتله.

ابن تیمیه رح د اسلام په تاریخ کښې د دعوت او جهاد په لاره کښې هغه ځلانده ځیره ده چې خپل ټول عمر یې د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، او د دین څخه د دفاع، او د اسلام د دښمنانو په مقابل کښې په قتال او جګړه کښې تیر کړی دی، او په دغه برخه کښې یې داسې ستونزې او کړاوونه گاللي دي چې تاریخ به یې تر قیامته هیر نکړي دی په خپل عمر کښې بې ساره علمي ځواک خاوند وُ الله پاک ورته په خپله مهربانۍ سره داسې علم او پوهه ورکړې وه چې د عقل خاوندان ورته حیران پاتې دي.

حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې یوه ورځ دی د دې حدیث متعلق (لَعَنَ اللهُ الْمُحَلِّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ) وپوښتل شو نو دی په دې اړه داسې مفصل بحث وکړ چې یو لوی ټولګ کتاب ترینه جوړ شو.

دا هم لیکلي دي چې د تعجب وړ خبره دا ده چې شیخ یو زیات شمیر لوی او کوچني کتابونه په زندان کښې په داسې حال کښې تصنیف کړي دي چې د مطالعې لپاره ورسره هیڅ کتاب موجود نه وُ، او بیا هم ده له یاده څخه پرځیلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تالیفاتو کښې ټول هغه څه ذکر کړی دی کوموته چې ضرورت وُ، د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماؤ اقوال د محدثینو او مؤلفینو او د دوی د تالیفاتو نومونه یې په تفصیل سره بیان کړي او لیکلي دي.

دغه راز د ټولو هغو کتابونو نومونه په کوموکښې چې د غه احادیث، آثار او د علماؤ او محدثینو اقوال ذکر دي، په فصل او باب سره په ګوته کړي دي، او چې کله د غه تصانیف د څیړونکو لخوا د مطالعې لاندې نیول شوي دي منو الحمد لله غلطي په کښې مندل شوی نه ده.

امام ذهبي لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیه لکه څنګه چې د صحابه ؤ او تابعینو د اراؤ او مسلکونو په باب کافي معلومات او اګاهي درلوده، د غه راز یې د ټولو مشهورو مذهبونو متعلق هم داسې مطالعه لرله چې کله به تربینه په کومه مسأله کښې پوښتنه وشوه نو ده به وړ په دغه مسئله کښې د ټولو وارو مذاهبو اقوال په تفصیل سره مدلل بیان کړل.

ذهبي دا هم لیکلي دي چې ده د قرآن او سنت په استناد سره په ډیرو مسائلو کښې داسې فتواګاني ورکړي دي چې هغه په ټولو مذاهبو کښې وجود نه لري د غه ټول د لیکلي دي چې نوموړي هیڅ کله د کوم معین او ټاکلي مذهب پر اساس فتوی نه ده ورکړې بلکښې د هغه دلیل پر بنیاد یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم کړی دی چی د ده په نزد سیځی «صحیح» ثابت شوی دی . ذهبی وایی په دی برخه کښی د ده مقصد د رسول الله صلی الله علیه وسلم سنت او د سلف صالحینو طریقه ژوندی کول او رواجول ؤ.

علامه کمال الدین ابن زملکانی ویلی دی :

کله چی به د ده (شیخ الاسلام ابن تیمیة) نه د علم په یو فن کښی سوال وشو او ده به په بحث شروع وکړه ، نو آوریدونکی او لیدونکی به داسی گمان کاوه چی گنی دی د دی فن څخه پرته په بل فن باندی نه پوهیږی او داسی ئی گڼله چی بل هیڅوک د ده په شان په دی فن کښی معلومات نه لری .

د شیخ د علمی مجلس د حاضرینو جملی څخه د ابن الدوری په نوم یو عالم وایی : د شیخ څخه یوه ورځ یو یهودی په شعر سره چی (۸) آته بیتونه جوړیدل د قدر په باره کښی پوښتنه وکړه ، پس شیخ لږه شیبه سکوت اختیار که او بیا یی په لیکنه باندی شروع وکړه ، مونږ داسی گمان کاوه چی گنی په نثر سره به یی ځواب نوشته کوی ، ولی ده چی کله لږ وخت روسته حاضرینو ته ځواب آور ولونوو مولیدل چی تقریبا (۱۸۴) بیتونه یی د سوال د اشعارو د بحر او قافیی مطابق لیکلی ؤ او د ټولو علومو او فنونو رعایت پکښی په کامله توګه شوی ؤ .

د شیخ الاسلام ابن تیمیة د مناقبو د لیکونکو د جملی څخه حافظ عمر بن علی البزار متوفی ۷۴۹ هـ په خپل تالیف «الاعلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

العلیة فی مناقب ابن تیمیة» کښې لیکلي دي: شیخ به د رسول الله صلی الله علیه وسلم ذکراو یادونه د صلی الله علیه وسلم څخه پرته بیخي نه کوله او حماد ي په الله پاندي مشهوري چې ما د رسول الله صلی الله علیه وسلم د تعظیم، درناوي او اتباع په برخه کښې د ده څخه زیات بل څوک نه دی لیدلی، ځکه چې کله به په یوه مسئله کښې کوم حدیث موجود ؤ او دی به په دې پوه شوچې داد بل حدیث په ذریعه سره نه دی نسخه شوی، نو هغه حدیث به یې معمول بها گرځولو او دهمدغه حدیث په تقاضا به یې فیصله او فتوه صادره وله او د نورو څلورو تو څخه به یې د بل هیچا قول ته که هرڅوک به ؤکوم التفات نه کاوه .

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کښې خاص او ځانګړی مهارت درلوده . او همدغه وجه ده چې تالیفات یې واړه او غټ د مورخینو او حفاظو په قول سره د یوزر ۱۰۰۰ څخه زیات حساب شوي دي .

حافظ ابن قیم، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او حافظ ابن ذهبي د ده مشهور د شاګردان دي، او د دغه پر دل علمي شخصیتو نورد ذل او جامعي ته وړاندي کول د ده د علمي پیاوړتیا دجو ته ونې په برخه کښې یو ځرګند دلیل دی .

حافظ ابن کثیر په البدایه والنهایه » کښې لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیه د (۷۲۸)ه کال د ذي القعدې د میاشتې په (۲۰) نیټه د دوشنبې د شپې سحر مهال یعنې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا صادق د راختلو په وخت په زندان کښې څنګه روح څنګ خفیقي مالک ته په داسې حال کښې وسپارله چې په زندان کښې یې د دغه قرآن کریم اتیا څله ختم کړی ؤ، او په اتیا یم وار سره د سورة ق اخر ته آیا تونو (إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَّنَهَرٍ فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ) ته رسیدلی ؤ چې بیا د سورة رحمن د اول څخه متباق قرآن مجید دوه مشهور شیخانو: عبدالله بن المجد او عبدالله الزرعي الضریر چې شیخ رحمه الله به د دوی قرأت پیر خوښولو په همدغه ورځ ده ته د غسل ورکولو څخه مخکښې ختم کړ.

څنو مورخینو لیکلي دي چې د شیخ په جنازه کښې (۱۵) زره ښځې او د (۶۰ نه تر ۲۰۰) زره پورې نارینه حاضر وو، او حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې د ده د جنازې د حاضرینو څخه یو تو لګي په دې خبره اتفاق لري چې په شیخ باندې د جنازې د لمونځ کونکو تعداد د پنځه سوو زره (۵۰۰) څخه زیات ؤ او تاریخ پوهان وایي چې د احمد بن حنبلؒ د جنازې څخه روسته دا دویمه جنازه وه چې په دومره لوی شمیر کښې لمونځ کونکي پکښې راجمع شوي ؤ.

ابن کثیر وایي: د شیخ د مخلصینو د جملې څخه یو کس چې کله په جنازه کښې دومره زیاته ګڼه ګو ڼه ولیدله نو په اوچت اواز سره یې او ویل: هکذا تکون جنائز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهل السنة یعنی د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو د پیروانو جنازی همد غسی وی ! .

او د سید المرسلین، خاتم النبیین محمد صلی الله علیه وسلم د پیروی پراساس یی په ژوند کښی هم سرمایه صرف علم ؤ او د مرګ نه یی روسته هم یوازی علم په میراث سره پریښود ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی علماء د انبیاؤ وارثان دی، او انبیاؤ د درهم او دینار په میراث سره نه دی پریښی بلکښی معنوی علم په میراث سره پریښی دی.

الله پاک دی په ده باندی د رحمتونو باران وروی او جنت الفردوس دی ورته نصیب کړی. آمین

(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د شیرونکی سریزه

ان الحمد لله نحمده و نستعینه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور انفسنا، ومن سیّئات اعمالنا من یهده الله فلا مضل له، ومن یضلل فلا هادی له واشهد ان لا اله الاّ الله وحده لا شریک له واشهد انّ محمّداً عبده ورسوله۔

امّا بعد: د الله تعالیٰ او مخلوق، یعنی د الله پاک او بندګانو ترمینځ د واسطې مسئله یقیناً چې ډېره «خطرناکه»

خطيرة مهمه او درنه موضوع ده خو افسوس چې اکثره مسلمانان ترینه غافل او ناخبره دي۔ او د همدغه غفلت نتیجه ده چې نن د غه اوهام پرستې او بې لارې تو بونه او د مسلمانانو ذلت، شکست او سپکاوی وینو او ګورویې او د هغه نصرت او تائید څخه د کوم وعده چې الله پاک له مونږ سره د شریعت په پیروۍ او په الله تعالیٰ باندې د توکل کولو په صورت کښې کړې وه محروم او بې برخې یو، الله تعالیٰ په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمایلي دي:

﴿ وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ (۱)

«او حق دي په مونږ باندې نصرت د مؤمنانو»

همدارنګه الله تعالی فرمایلي دي:

﴿ إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ﴾ (۲)

«که چرې مدد وکړئ تاسې د الله د دین سره نو مدد به وکړي الله له تاسی سره او ثابت او ټینګ به کړي قدمونه ستاسو» د غه ډول فرمایي:

﴿ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ ﴾ (۳)

«او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پیغمبر د ده لره دی او مؤمنانو لره دی». همدارنګه یې فرمایلي دي:

﴿ وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ (۴)

«او تاسو غالب یئ که چرې یئ تاسو پوره ایمان والا».

اوس د غه نصرت چیرته دی، د غه عزت چیرته دی، او د مسلمانانو د غه برتري او غلبه چیرته ده؟!

د حق او خلق یعنی د الله تعالی او بندګانو ترمینځ د واسطې پیژندلو په برخه کښی خلق دري ډلې شوي دي:

(۱) یوه ډله هغه څوک دي چې هغوئ رسول الله صلی الله علیه وسلم د شریعت د تعلیم او ښوونې په

---

(۱) سورة الروم: ۴۷ - (۲) سورة محمد: ۷ - (۳) منافقون: ۸) سورة آل عمران: ۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه کښې د يواځنۍ واسطې په توګه نه منی .

دې خلقو ديوې پوچې دعوې په وجه د غه شريعت يواځې د عوامو لپاره خاص کړی ، او د علم الظاهر په نوم سره يې مسمیٰ کړې دې ، او د خپلو عباداتو په برخه کښې ، په هغو او هامو او خرافاتو باندې استناد کوي ، چې د وی يې علم باطن بولی او د «کشف» په نوم سره يې يا د وی ، او په حقيقت کښې هغه بل څه نه دی صرف دروغ ، ابليسي وسوسې او شيطاني واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو څخه مخالفې دی ...

دوئ د دغه مزخرفې عقيدې د روا جولو لپاره خپل آوان داسې اوچتوي : « حَدَّثَنِیْ قَلْبِیْ عَنْ رَبِّیْ » !! يعنې زړه مې راته د خپل رب څخه خبر راکړې دی !!

دوئ په دې لړکښې د هغو علماؤ پورې کوم چې د شريعت پيروي ، توقې او مسخرې کوی او وايی : د دې خپل مړ علم د مړی څخه حاصل کړی دی ، او د علم باطن پيروان بدون له کومې واسطې څخه خپل علم د ژوندی او قيوم ذات څخه حاصله وی ، د دې د غه فتنې په وجه د ير عوام تباه او بې لارې کړل ، او د انحراف ، فساد او ضلالت

په لوړي روان کړل.

دوې د ډېرو غیرو مشروع امورو کوم چې د دوې په کتابونو کښې لیکل شوې دې، مرتکب کړ ځیدلي دې، او دا هغه څه دي چې علمایې د دوی دا ارتداد، کفر او قتلولو اسباب گڼي.

دوې د شریعت د لومړي اصل څخه یا داچې خبر نه دی، او یا داچې په زوره یې ځینې قانونه په ناخبره کښې اچولي دي، ځکه د دغه اصل له مخې هر څوک چې د الله پاک د هغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چې الله تعالی په ځپل نبي محمّد صلی الله علیه وسلم باندې نازل کړې دې عمل وکړي نو هغه په یقیني توګه کافر دی، او په کفر کښې یې هیڅ شک او شبه نشته ځکه الله تعالی فرمایلي دي:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا » (۱)

ترجمه: پس نه ده داسې، قسم دی ستا په رب باندې چې نشي مؤمنان کیدای دوې تر هغه پورې چې حاکم کړي تا لره یعنې فیصله وکړي په تا باندې

---

(۱) نساء: ۶۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه معامله کښې چې پیدا شوې وي په منځ د دوی کښې بیا و نه مومي دوی په ځېلوز ړونو کښې ځښکان د هغې فیصلې نه چې تاکړې دي، او ويې مني دوی په منلو سره یعنی بې له جګړې په خوښۍ سره.

د غه راز کله چې شیطان د دوی لپاره خپل اعمال ښایسته وګرځول او د علم او دارنګه د علم د سر ښا د لمنځه وړلو لپاره یې مقابله پیدا کړه نو نتیجه یې دا شوه چې په ټېو تیار و کښې روان شوا او د ځېلو او هاموا او خیالاتو په جال کښې ګیر شو، او بیا د هم د غو پوچو او پرسو ده خیالاتو په تیاره کښې د الله تعالی په عبادت باندې بوخت شول.

دوې په مثال د هغه چادی چې الله پاک د هغو په هکله په قرآن کریم کښې داسې فرمایلي دي:

﴿ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا، الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا، أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا ﴾ (۱)

---

(۱) کهف: ۱۰۳ - ۱۰۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: وو ا يه آيا خبر د دكرم تا سوته په باره د تاوانی عمل والا وُكښی، دا هغه کسان دی چی برباد دی عمل د دوی په ژوند د د نیاکښی، او دوی گمان کوی چی یقینا دوي خائسته عمل کوی، دا هغه خلق دي چی کفرییی کړي دي په آيا تونو د خپل رب او په ملاقات د هغه نو برباد دی عملونه د دوی پس وو به نه دروو د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیڅ تله
بیا دغه طائفه خلق په متعدد ډلو باندی تقسیم شوی دی چی په بیلا بیلو طریقو باندې روان دی او ځنی یی د ځنو نورو سره په جنګ او جګړه باندې اخته او مبتلا دی، او دا په دې خاطرچې دوې د صراط مستقیم څخه کومه چی د منعوم علیهم لاره لری واقع دی، او لکه چی رسول الله صلی الله علیه وسلم یی په خپل مبارک قول کښی یادونه کړې ده، د دغو ټولو فرقو او ډلو ځای د جهنم وور دی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی:

«سَتفتَرِقُ اُمّتی علی ثلاث وسَبْعین فرقةً ثِنْتَانِ و سبعُون فِی النّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِی الجنّةِ وَهِیَ من کان عَلی مثلِ ما انا علیه واصحابی»
رواه ابوداؤد، والترمذی، والنسائی وابن ماجة بسند صحیح عن ابی هریرة رض۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

«زر دی دی چې امت به مې په دري اویا ډ لـو تقسیم شي چې دوه او یا به یې په اور کښې وی یعنې جهنم ته به ځي او یوه ډله به په جنت کښې وی یعنې جنت ته به ځي، او دغه ډلـه هغه خوك دی چې په داسې دین، ملت او لاره دروي کومه چې ځما او ځما د ملګرو (صحابه وُ) طریقه، لار او دین دی»

دغه حدیث ابوداود، ترمذی، نسائي، او ابن ماجه په سیي سند سره د ابوهریره رضی الله عنه څخه روایت کړی دی -

۲- دویمه ډله د دوی څخه هغه خوك دي چې دغه واسطي په برخه کښې يې د مبالغې نه کار اخستی دی او دخپلې غلطې عقیدې په وجه يې د واسطې څخه داسې مفهوم اخستی دی چې هغه هیڅ د واسطې مفهوم او مقصد کیدای نه شي؛ پس دوی د همدغه غلطۍ پربنا د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارك ذات او د نورو انبیاوو، او نیکانو خلقو ذوات واسطې نیولې دي او دا عقیده ساتي چې الله تعالی د بندګانو هیڅ عمل نه قبلوی مګر هله يې قبلوي چې په دغو واسطو سره الله ته پنا ورووړی، او دغه واسطې د دوي لپاره د الله پاك په وړاندې وسیله ګرځي (تَعَالَىٰ عَمَّا يَقُوْلُـــوْ نَـــ عُلُوًّا كَبِيْرًا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله منزه او مقدس ذات دی، او د پیرو لویو صفتونو څښتن دی، دوی چې څه وایی هغه د الله د شان سره مناسب نه دی۔ العیاذُ باللهِ دوی الله تعالی په داسې صفت سره متصف وګرځولو چې حتی هغه ظالمو او مستبدو پاچایانو چې په خپلو دسواوز وکښي یې پیره داران او څوکیداران ود ردلې وی، او د واسطو والاؤ نه په غیر بل څوک نه شی ورننوتلی هغه به هم په د غو صفتونو سره متصف نه کړې شي.

که واقعیت په نظر کښې ونیول شي نو د غه ډول عقیده ساتل بیخي د الله تعالی د کلام سره ضدیت لری حُکه الله پاك فرمایی:

﴿وَاِذَا سَاَلَكَ عِبَادِیْ عَنِّیْ فَاِنِّیْ قَرِیْبٌ اُجِیْبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ فَلْیَسْتَجِیْبُوْا لِیْ وَلْیُؤْمِنُوْا بِیْ لَعَلَّهُمْ یَرْشُدُوْنَ﴾ (۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړی له تا څخه بندګان څما، له حال زما څخه۔ نو بیشکه زه نژدی یم، قبلوم د عا د دعا کونکی کوم وخت چې وغواړی له ما څخه، پس و دی منی حکمونه زما او ایمان دی راوړی پر ما ریقین دی وکړی په قبول د دعا سره، بنا یی چې دوی په سمه لاره محکم پاتی شی۔

(۱) بقره: ۱۸۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه مبارك آيت كښې د يته گوته نيول شوې ده چې الله تعالى ته د رسيدو لپاره يوا ځنۍ واسطه په الله تعالى باندې قوي او سپي ايمان لرل دي، او بيا په مشروع طريقه باندې د الله پاك عبادت كول دي.

د غه راز په دې مبارك آيت كښې عبادت د ايمان څخه څنګښې ذكر شوي دي، او د ا يې خطا چې خلك د يته متوجه شي چې عمل صالح يعنې نيك عمل ډير زيات ارزښت او اهميت لري او د الله تعالى د رضا حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره يو ضروري شرط دى، او الله تعالى چې په قرآن كريم كښې د كومې وسيلې ذكر كړې دې د هغې څخه هُم مقصد طاعات او نيك عملونه دي، او دا هغه يوا ځنۍ واسطه ده چې تا الله پاك ته نژدې كوي، او د الله تعالى د رحمت دروازې در پرانزي او جنت ته دې ورننباسي الله تعالى فرمايلي دي:

﴿ يَآ اَيُّهَا الَّـذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَابْتَغُوْآ اِلَيْهِ الْوَسِيْلَةَ وَجَاهِدُوْا فِيْ سَبِيْلِهٖ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴾ (۱)

ترجمه: اې ايمان والاوُ! وويريږې د الله تعالى نه او ولټوئ خاص الله تعالى ته نژدې والې په

---

(۱) مائده: ۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاعت سره، او جهاد وکړئ په لار د الله تعالی کښی د دې لپاره چې کامیاب شئ یعنی مراد ته ورسیږی.
الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوی او سپورتیا په برخه کښی چې د الله تعالی نیک بندګان یې، وسیله نیولی دی داسې فرمایلی دي:
«أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ ۚ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا» (۱)

ترجمه: هغه کسان چې دوی یې عبادت کوی «را مدد شه ورته وایی» په خپله هغوی خپل رب ته نژدې والې لټوی چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدې وي (الله ته) او امید لری دوی د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقیناً ستا د رب له عذابه ویره کیدای شی.

په دغه مبارک آیت کښی دا خبره په ډاګه شوی ده چې نیک اعمال الله تعالی ته د تقرب حاصلولو یواځنۍ لار ده، او د دینه پرته بله کومه لار الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلری او هغه نیک بندګان چې دوې وسیله نیولی دی

---

(۱) الاسراء: ۵۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوي په ځيله دځپل ځان لپاره دغې و سيلې ته احتياج او ارتيا لري .

دغه ناپوهه خلق په دې خاطرچې ستومانه نشي د دغو واسطو په ذواتو باندې اتکاکوي او د ځپلې غلطۍ او تيروتنې پروجه نه نيک اعمال ترسره کوي او نه د حرامو څخه ځانونه ساتي .

د مسلمانانو د خطاکيدو او انحراف لويه وجه داده چې دوی د الله تعالیٰ هغه مبارک قول چې په هغې کښې يې د آدم عليه السلام د ټول اولاد سردار جناب محمد رسول الله صلی الله عليه وسلم ته په خطاب کولوکښې فرمايلي دي :

(قُلْ لَّآ اَمْلِكُ لِنَفْسِىْ نَفْعًا وَّلَا ضَرًّا)(۱)

هير کړي دي او يا ترينه هير شوي دي ، ځکه په دغه آيت کښې الله پاک فرمائيي :

پيغمبره ! دوی ته ووايه چې زه دځپل ځان لپاره نه دګټې رسولو مالک يم او نه دضرر د دفع کولو مالک يم .

دغه راز د رسول الله صلی الله عليه وَسَلم هغه قول چې ځپلې ګرانې لور فاطمې رضی الله عنها ته يې پکښې فرمايلي دی : ای فاطمې ! دځپل ځان د نجات لپاره عمل

---

(۱) اعراف : ۱۸۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کړه لکه چې زه تا د الله تعالیٰ د عذاب څخه نشم خلاص ولی. (۱)

دغه ډول د رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه قول چې فرمایي. کله چې انسان مړشی نو دهغه عمل قطع شی مګر د دری شیزو نو ثواب ورته رسیږی چې هغه صدقه جاریه ده، علم نافع دی او ولد صالح دی چې دعا ورته کوی.

دغه حدیث چې معنایی ذکر شوه مسلم روایت کړی دی په دې باره کښې د عمر رضی الله عنه له پلوه د عباس رضی الله عنه په دعا سره وسیله نیول، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات وسیله نه نیول یوازې قناعت بخش دلیل دی چې حتی که په نصوصو کښې د انبیاؤ او صالحینو په ذواتو باندې د وسیلې نیولو څخه منع هم نه دی راغلې، نو د دغه طائفې د رد لپاره همدغه کافی ؤ.

دغه ډول د امام ابوحنیفه رحمة الله علیه یو ډیر ارزښتناک قول د ر مختار او د احناف بعضو نورو کتابونو په دې برخه کښې داسې نقل کړی دی: «وَاكْرَهُ اَنْ يَسْأَلَ اللهَ اِلَّا بِاللهِ» دی وایی زه دا خبره بده ګڼم چې د الله تعالیٰ څخه پرته په

(۱) دغه حدیث چې معنائې ذکر شوه بخاری روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل څه باندې دالله نه سوال شي.
همدارنګه که الله پاک ته د ذکرشويو ذوا تو ذوات واسطه نيول جائز واى نو خامخا به يې ذکر په هغو د عاماتو کښې راغلې واى چې په قرآن کريم او احاديثو کښې موجودې دي.
هو: کله چې د يو مسلمان سره دا شوق پيدا شي چې الله پاک ته په وسطو سره ځان نژدې کړي نو کولې شي چې د الله پاک څخه دالله په ذات يا د هغو اعمالو د جملې څخه په يو عمل يا دالله تعالى د نومونو څخه په يو نوم، او يا د ده د صفتونو څخه په يو صفت باندې سوال وکړي.
(۳)- د مسلمانانو څخه ځنې داسې کسان دي چې هغوې دالله او بندګانو ترمنځ د غه واسطه يو رسالت کښې چې بيا د غه رسالت د تبليغ، تعليم او تربيې څخه عبارت بولي، د غه ډول دوې د د غه رسالت اهميت، او ورته د بشرى ټولنې د ضرورت او اړتيا اندازه هم درک کړې ده، او همدا وجه ده چې دوئ په ډيرې چلتئ سره محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم ته يعنى د رسول الله صلعم شريعت ته ور درومې ترڅو د وحې په رڼا کښې د ده په دين باندې د ځان پوهه ولو په برخه کښې دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رسول الله صلی الله علیه وسلم) یوه ستره او سطه او عظیمه وسیله ونیسی. پس دوی له همدې امله د رسول الله صلی الله علیه وسلم سیرت او سنت ته داسي لولی لکه څنګه چې قرآن کریم لولی او شعاریې په دې برخه کښې دا الله پاک د دغه مبارک فرمان دی:

(قَدْ جَآءَكُم مِّنَ اللّٰهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُّبِينٌ يَهْدِي بِهِ اللّٰهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ) (۱)

ترجمه: یقیناً راغلی دی تاسو ته د الله له طرفه نور (رڼا یعنی محمد ص) او کتاب واضح بیان والا چې ښیونه او هدایت کوی په هغه له هغې سره الله تعالی هغه چا ته چې تابعداری کوی د رضا د ده په طرف د لارو د سلامتیا، او دوی باسي دوی له تیارو (د کفر، شک، جهل، څخه نور (رڼا د ایمان، یقین، علم،) ته په حکم خپل سره، او هدایت ښيودنه، کوی دوی ته په طرف د لارې سمې صافې (د توحید).

دغه ډله هماغه ناجیه فرقه ده چې په وړاندې ذکر شوی، حدیث کښې ورته ګوته نیول شوې ده

---

(۱) مائده: ۱۵: ۱۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د جنت زیری ورته ورکړل شوي دي.

امّا متأسفانه د دغه فرقې (ډلې) لاره ډېره زیاته سخته او ازغنه، یعنې د مشکلاتو او کړاوو نو ځکه ډکه لاره ده، ځکه حقیقي اسلام غریب او ناآشنا ګرځیدلی دی، او اکثرو مسلمانانو ورته شاوی اړولي دي او د قانونه یې ورته په لرې مسافه کښې نیولي دي، او د واقعي اسلام په بدل کښې یې بدعات او خرافات معمول او مروج کړځولی دی.

د غه مصیبت او فتنه د ډېری پخوانۍ زمانې ځخه را په دې خوا جریان لري او مصلحینو په کښې د اصلاح لپاره په ډېر تکلیف سره خپل رول لوبولی دی. عمر بن عبد العزیز رضی الله عنه د دوئ د جملې ځخه په دې هکله داسې ویلي دي:

مونږ د یو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی دی چې د الله پاك نه پرته بل څوك په دغه لاره کښې مرسته نشي کولې، دا داسې یوه لاره ده چې د سپین ږیرو او مشرانو ژوند پکښې پای مومي، او واړه او صغیر هلکان پکښې ځوانۍ ته رسیږي، دې وایي: یوا طرافي او باندړه چې به، یوتاوړه اونارو ا عمل ترسره کوي او داکمان به ور باندې کوي چې دا دین دی او حال دا چې هغه به د الله (ج) په نزد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې دين نه دى.»

د اسلام او مسلمانانو د غه ډول حال په باره کښې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د يو حديث مفهوم داسې دى:

د اسلام منونکى لکه څرنګه چې په ابتداء کښې غرباء او کمزورى ؤ، دارنګه په آخره کښې به هم غرباؤ ته پاتې وى پس نيک مرغه او مبارک دى وى حال د غريبانو۔

د غو غرباؤته رسول الله صلى الله عليه وسلم په خپل مبارک قول کښې د جنت زيرې په دې ډول سره ورکړى دى:

«سَتَفْتَرِقُ اُمَّتِىْ عَلىٰ ثَلٰثَ وَسَبْعِيْنَ فِرْقَةً اِثْنَتَانِ وَسَبْعُوْنَ فِى النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِى الْجَنَّةِ وَهِىَ: مَنْ كَانَ عَلىٰ مِثْلِ مَا اَنَا عَلَيْهِ وَاَصْحَابِهِ

دغه ناجيه فرقه «د الله پاک د عذاب څخه نجات مندونکى ډله» يقيناً هغه څوک دى چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د احاديثو پيروي دى، الله پاک دې ور له مړى مرحوم وګرځوى او د ژوندو په ژوند کښې دى ور له برکت واچوى او د خپل قوت او طاقت په ذريعه دې ورسره مدد او مرسته وکړى ځکه همدوى دى چې د هدايت او لارښوونې ستورى

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مشالونه دی، او د تقوی او سمی لاری په لور بلو نکی او داعیان دی، چاچې د دوی سره دښمنی کړې ده نو هغوی هلاک شوی دی، او چاچې د دوی پیروی پریښې ده نو هغوی گمراه شوی دی، د دوی دعوت بالکل علنی او ښکاره دی، او د حق په لاره کښی د ملامت شویو د ملامتیا څخه نه ویریږی

او س نو ره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه (رح) ته پریږ دو چې د غه واسطه په خپله ارزښت ناکه رساله (الواسطة بين الحق والخلق) کښی تشریح او روښانه کړی.

دا رساله د دې وړ ده چې په طلاؤ یعنی په سرو زرو سره و لیکل شی او مسلمانان یې په پوره سوچ او فکر سره و لولی تر څو د غفلت د خوب څخه را بیدار شی او د نصرت، قوت او سرلوړی په لوری گامونه اوچت کاندې او د انبیاوو او نورو نیکانو بندگانو قبرو نو ته نیتې د ل او پرې و تل، او په عاجزئ، ذلت او سر ښکته کولو سره یې د د د بارونو د د روازو مسح کول او ښکلول پریږ دی.

وصلی الله علی سیدنا محمد معلم الخير، وعلى آله وصحبه وسلم.

محمود مهدی الاستانبولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

﴿قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلٰمٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى آللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُوْنَ﴾ (۱) اَمّا بعد:

دغه رساله د هغو د ؤوکسانو د بحث په باره کښې د پرې کړې په غرض ليکل شوې ده کوموچې يو بل سره په خپل منځ کښې مباحثه درلوده، او يو کس د دغو دوارو څخه ووېل:

د الله پاک او زمونږ ترمنځ خامخا يوې واسطې ته ضرورت دی ځکه مونږ د دغه واسطې څخه پرته الله پاک ته د تقرب او رسيدو توان او وس نه لرو.

د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العلمين - ثنا او ستاينه يواځې الله لره ده چې رب د مخلوقاتو دی. که د دې خبرې مقصد دا وي چې مونږ ته د الله تعالیٰ د حکم په رارسولو کښې حتماً يوې واسطې ته ضرورت دی؛

---

(۱) سورة نمل (۵۹) ترجمه: ووايه ای محمده! چې ټولې ثناګانې او ستاينې خاص الله لره دي او سلام دی په هغه بندګانو د ده چې غوره کړي دي الله آيا الله غوره دی يا هغه څه چې شريکوي يې د دې د الله سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا یوه پر ځای او حقه خبره ده، ځکه مخلوق په دې نه پوهیږي چې الله پاک د کوم شي سره مینه لري، په کوم باندې خوښیږي، د کوم عمل په تر سره کولو باندې یې امر کړی دی، او د کوم شي د کولو څخه یې منع کړې ده، او د غه راز د خپلو دوستانو لپاره یې څه ډول درجې او نعمتونه تیار کړي دي، او د خپلو دښمنانو لپاره یې د کوم کاپه کولو سره د عذاب ورکولو وعده کړې ده، او دا رنګه هغه عذابونه په څه ډول او څنګه دي.

د غه ډول مخلوق ته د الله تعالی د اسماؤ حسنیٰ (ښکلو نومونو) او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه کښې چې عقل د هغو د معرفت څخه عاجز دی، معلومات نه وُ، د غه راز د دې نور امثال دي چې هغه هم حاصلول ور باندې د انبیاؤ علیهم السلام پو دې کوم چې الله جل جلاله خپلو بندګانو ته را لیږلي دي ارتباط او اړه تیا لري.

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ور باندې ایمان لرونکي دي هم دوی هدایت مندونکي او هغه کسان دي چې د الله پاک پرزړ د باندې د درنښت او قرب مقام لري او په دنیا او اخرة کښې دا و چتو درجو او عزت خاوندان دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَمّا هغه څوک چې د انبیاؤ مخالفین دي هغوي په یقیني توګه لعنتیان دي او په دنیا او آخرت کښې د خپل پروردګار د هدایت څخه محروم او بې برخې دي

چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې ور باندې وکړ نه به ګمراه شي او نه به بد بخت شي

په دې برخه کښې رب العزت داسې فرمایلي دي :

﴿يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ إِمَّا يَأۡتِيَنَّكُمۡ رُسُلٞ مِّنكُمۡ يَقُصُّونَ عَلَيۡكُمۡ ءَايَٰتِي فَمَنِ ٱتَّقَىٰ وَأَصۡلَحَ فَلَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُونَ ۔ وَٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَٱسۡتَكۡبَرُواْ عَنۡهَآ أُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ۔﴾ (۱)

ترجمه : اې اولاد د آدم علیه السلام که راغلو تاسو ته پیغمبران ستاسې له جنس نه چې بیانوي په تاسو باندې آیتونه زمونږ نو هرهغه کس چې ځان یې وساتلو د بدو کارونو نه او خپل عمل یې اصلاح کړو نو نه به وي هیڅ ویره په دوی او نه به دوی غمرژن کیږي۔

او هغه کسان چې زمونږ آیتونو ته یې نسبت د دروغو

---

(۱) اعراف : ۳۵، ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړو او سرکشي یې وکړه د تیلولو د هغې نه هم دغه کسان او سیدونکي داور (یعنې دوزخ) دي، دوئ په دغه اورکښې همیشه وي.

همدغه ړول الله تعالیٰ فرمایي:

(فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى، وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى) (۱)

ترجمه: پس که راغي ز ماله طرفه تاسو ته هدایت نو هر چاچې متابعت وکړو د هدایت ځما پس نه به دئ گمراه کیږي (په دنیاکې) او نه به بد بخت شي (په آخرت کښې) او هر چاچې زماله یاده مخ وګرځا وه، پس بیشکه ده ته دی ګزران (ژوندون) تنګ او پورته به کړو مونږ دلره په ورځ د قیامت کښې ړوند، و به وایي (دغه ړوند کافر) اې ربه ځما ولې دي پاځولم زه ړوند حال داچې زه بینا وم (په دنیاکښې) و به وایي دغه شان راغلي وُ تاته آیا تو نه ځمونږ پس هیر کړې وُ تا هغه، او هم دغه شان به نن ورځې ته هم هیر کړې شې

(۱) طه: ۱۲۳-۱۲۶-

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ډول د دوزخيانو د حال بيانولو

پـه لړکښې الله تعالیٰ داسې فرمایلي دي:

﴿كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ، قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ﴾ (١)

ترجمه: هر کله چې وغورځول شي دوزخ ته يوه ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه څوکيداران (پيره داران) د دوزخ، آيا نه وو راغلی تاسو ته (ای منکرانو) ويرونکی (پيغمبر په دنيا کښې) نو وبه وايي (منکران) هو په تحقيق راغلی وو مونږ ته ويرونکی خو دروغژن وباله مونږ دی او وويل مونږ (هغوی ته چې) نه دی راليږلی الله هيڅ شی نه يئ تاسې مګر په ګمراهۍ لويه کښې.

دَغَه ډَول اللّٰه تَعَالیٰ فَرمَايلي دي:

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

---

(١) سورة ملك: ٨، ٩ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

خَزَنَتُهَا اَلَمْ يَاْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَتْلُوْنَ
عَلَيْكُمْ اٰيٰتِ رَبِّكُمْ وَيُنْذِرُوْنَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هٰذَا ط قَالُوْا بَلٰى وَلٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ـ (۱)

ترجمه: روان به کړی شي کافران (په ټېل وهلوسره) جهنم ته ډلې ډلې ترهغه وخته پورې چې راشي دوزخ ته، نو پرا به نستي شي دروازې دهغې او به وايي دوى ته محافظان (څوکیداران) دد غه دوزخ آيا نه وُ راغلي تاسي ته رسولان ستاسي دجنس نه چې لوستل به دغه رسولانو پر تاسي آيتونه د قرآن د رب ستاسي، او ويره ول به دوى تاسي لره له ملاقات دد غه ورځې ستاسي نه، وُ به وايي دوى (کفار) ولې نه راغلي وُ مونږ ته او لوستلي يې وُ مونږ ته، ليکن ثابت شو حکم د عذاب پر کافرانو ـ

ابن عباس رضی الله عنهما د قرآن کريم د معمول کرځولو په برخه کښي داسي ويلي دی:

چا چې قرآن ولوستلو او هغه څه چې په قرآن کريم کښي دی په هغې يې عمل وکړ نو الله پاک يې متکفل دی نه به په دنيا کښي ګمراه او بې لاری شي او نه به په آخرت کښي بد بخت بد مرغه شي

(۱) سورة الزمر: ۷۱ ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښي واسطي دي.

الله جل جلاله په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښي فرمایلي دي:

(وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ.) (۱)

ترجمه: او نه لیږو مونږ رسولان مګر زیري کونکي (مؤمنانوته په نعیم سره)، او ویره وونکي (کفاروته له جحیم څخه)، پس هر چا چي ایمان راوړ او اصلاح یې کړه (عمل په طاعت سره)، نو نه به دوی هیڅ قسم ویره پر دوی باندي او نه به دوی خفه کیږي، او هغه کسان چي دوی نسبت د دروغو کوي آیتونو زمونږ ته ور به رسیږي دوی ته عذاب په سبب د هغې چي دوی فاسقان دو.

هم دغه ډول الله تعالی د قرآن کریم په بل ځای کښي فرمایلي دي:

(إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِن بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

---

(۱) د انعام سورة: ۴۸ او ۴۹ نمبر آیتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَاِسْحٰقَ وَ يَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِيْسٰى وَ
اَيُّوْبَ وَ يُوْنُسَ وَهٰرُوْنَ وَسُلَيْمٰنَ وَاٰتَيْنَا
دَاوٗدَ زَبُوْرًا۝ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ عَلَيْكَ
مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوْسٰى تَكْلِيْمًا۝ رُسُلًا مُّبَشِّرِيْنَ
وَمُنْذِرِيْنَ لِئَلَّا يَكُوْنَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ
حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ۝ (۱)

ترجمه: بیشکه چې مونږ وحې کړې ده تا ته لکه خنګه چې وحې کړې وه مونږ نوح علیه السلام ته او نورو انبیاؤ ته پس له هغه نه، او وحې کړې وه مونږ ابراهیم ته او اسمعیل ته او اسحق ته او یعقوب ته، او اولاد هغوی او عیسی ته او ایوب ته او یونس ته او هارون او سلیمان ته، او ورکړې وو مونږ داود ته زبور، او وحې کړې وه مونږ ډیرو رسولانو ته چې بیان کړې دي مونږ د هغوی تا ته مخکښې له دینه او نورو ډیرو رسولانو ته چې هغوی مونږ نه دي بیان کړي تا ته او خبرې کړې دي الله تعالی د موسی سره خبرې کول او لیږلي مودي رسولان زیری ورکونکي او ویره ورکونکي د دې لپاره چې نه وي خلکو لره په الله باندې دلیل او بهانه پس د لیږلو د رسولانو نه۔

---

(۱) سورة النساء : ۱۶۳ - ۱۶۵ ۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دا رنګه الله تعالیٰ فرمایي:

«اَللّٰهُ یَصْطَفِیْ مِنَ الْمَلٰٓئِکَةِ رُسُلًا وَّمِنَ النَّاسِ» (۱)

ترجمه: الله غوره کوي رالیږلي شوي له فرښتو او له خلکو نه.

او دا د دغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا لکه مسلمانان، یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقي توګه یو منلي شوي حقیقت دی، څکه د وی کرد د الله او بندګانو ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبر رسولو په برخه کښې د واسطو په ثبوت باندې چې هغه واسطې د انبیاؤ علیهم السلام څخه عبارت دی قائل دي.

پس د دغه واسطو څخه چې څوک منکر شي هغه د دغه ټولو ملتونو او دیانو د پیروانو په نزد په اتفاق سره کافر دی.

هغه سورتونه چې الله پاك په مکه مکرمه کښې نازل کړي دی، لکه سورة انعام، اعراف او د (الر) او (حم) او (طس)، والا سورتونه، او دی په شان نور سورتونه شو، په دغو کښې د هغه مضامینو بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دی لکه

(۱) سورة حج: ۷۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الله او رسول ئې نو د الله او په ورځ د آخرت باندې ایمان لرل شو -

الله تعالی د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومک کولو قیصې او د غه راز یې د کافرانو د هلاکت د څرنګوالي قیصې چې پیغمبران یې د روغ ژن کښلي وو بیان کړي دي او فرمایلي دي:

(وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ. إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ - وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ) (۱)

ترجمه: او بیشکه مخکښې صادره شوې ده وعده زمونږ د پاره د رالیږل شویو بندګانو زمونږ، چې بیشکه پیغمبران هم دوی ته به مدد ورکولی شي، او بیشکه لښکري زمونږ خامخا هم دوی غالبه ربریالی ، دي (بکافرانو)

هم د غه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

(إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَ الَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ) (۲)

ترجمه: بیشکه چې مونږ خامخا مدد کوو له خپلو رسولانو سره او ر مدد کوونکه ، هغو کسانو سره چې ایمان یې راوړی دی په ژوند د دنیا کښې او په هغه ورځ چې قائم به شي ، وبه دریږي ، شاهدان (له ملائکو ، انبیاؤ ، او مؤمنانو

---

(۱) سورة صٰفّت: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر منکرانو باندی.

او پیغمبران هغه پوولي واسطې دي چې د دوی اطاعت، پیروي او تابعداري حتمي او ضروري ده لکه چې الله تعالیٰ فرمایلي دي:

﴿وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ﴾(۱)

ترجمه: او مونږ نه دی لیږلی هیڅ رسول مګر لیکلی مو دی، د دې لپاره چې د ده حکم دې او منلی شي د الله په حکم سره.

او همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

﴿قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِيْ يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ﴾ (۲)

ترجمه: وو وایه ای محمده! دوی ته، که چیرې یئ تاسي چې محبت کوئ له الله سره نو پس څما تابعداري وکړئ، نو محبت به وکړي الله پاک له تاسو سره.

همدغه پول الله تعالیٰ فرمایلي دي:

﴿فَالَّذِيْنَ آمَنُوْا بِهٖ وَعَزَّرُوْهُ وَنَصَرُوْهُ وَاتَّبَعُوا النُّوْرَ الَّذِيْٓ اُنْزِلَ مَعَهٗٓ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ﴾ (۳)

---

(۱) نساء: ۶۴ - (۲) آل عمران: ۳۱ - (۳) اعراف: ۱۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: پس هغه کسان چې ایمان یې راوړ په ده (محمد) او تعظیم یې وکړ د ده او مد د یې وکړه دده او پیروی یې وکړه د هغه نور (رڼا) چې نازل کړی شوی ده د ده سره، دغه ستایلي شوی کسان هم دوی خلاصی مونونکی دی.

او د قرآن کریم په بل آیت کښې الله تعالیٰ فرمایلي دي

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيْ رَسُوْلِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللهَ وَ الْيَوْمَ الْآخِرَ وَ ذَكَرَ اللهَ كَثِيْرًا) (۱)

ترجمه: بیشکه د ده تاسو لره په (کارد) رسول الله کښې پیروی نیکه د هغه چا له پاره چې امید لری د ثواب الله او امید لری (د ثواب او نعمتو نو د روستنۍ ورځې (قیامت) او یاد وی الله لره ډیر.

غَیرمَشرُوع وَاسطه

که د واسطې څخه یې مقصد داوی چې د بنده له پاره حتما راسي واسطې ته ضرورت دی چې ور له په جلب منافع کښې او د فع دا ضرار و کښې واسطه او مرستندوی وګرځي او بنده دغه واسطې ته د مثال په توګه د روزی د نصرت

---

(۱) سورة احزاب: ۲۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هدایت غوښتلو په برخه کښې رجوع کونکي او دسې او دحاجت سرکولو په امید تر ینه دخپلو حاجتو نو د پوره کولو سوال وکړي، نو دا هغه عظیم او خطرناک قسم شرک دی چې الله پاک د هم د غه شرک په اساس مشرکان کافران بللي دی حکه چې دوی او الله تعالی نه په غیر بل څوک متصرفین او سفارشیان نیولي وُ او هغوی یې د نفع او نقصان، مالکان کنړل او حال دا چې سفارش د الله تعالی د اذن او اجازې پورې اړه لري، الله پاک په دې باره کښې داسې فرمایلي دي:

(اَللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا فِیْ سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰی عَلَی الْعَرْشِ مَا لَکُمْ مِنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِیٍّ وَّلَا شَفِیْعٍ اَفَلَا تَتَذَکَّرُوْنَ) (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چې پیدا یې کړل اسمانو نه او ځمکه او هغه څه چې په منځ د دې دواړو کښې دی په شپږ و ورځو کښې بیا استوی وکړه ده په عرش باندې نشته دی تاسو لره بې له ده نه بل څوک دوست او سفارش کونکی، ایا پند نه قبلوئ تاسو؟.

دارنګه الله تعالی فرمایلي دي:

---

(۱) سورة السجدة: ۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَاَنْذِرْ بِهِ الَّذِيْنَ يَخَافُوْنَ اَنْ يُّحْشَرُوْٓا اِلٰى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ وَلِيٌّ وَّلَا شَفِيْعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ.) (۱)

ترجمه: او ويره وه په دې قرآن سره هغو كسانو لره چې ويريږي له دينه چې جمع به كړی شي دوی خپل پروردګار ته، نه به وی دوی لره سوا د الله نه دوست پيركونكی او نه سفارشی (شفاعت كونكی) دوی له پاره چې دوی پرهيزګاری وكړی».

فرښتو او انبياؤ سره د تكليف لري كولو واك نشته.

په دی هكله الله تعالیٰ فرمايی:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا. اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا.) (۲)

ترجمه: ووايه (ای محمده!) دوينه چې را وبلئ تاسو هغه كسان چې تاسو د باندې سوا د الله نه دمدد ګارانو ګمان كوئ پس هغوی اختيار نه لری د تكليف لرې

---

(۱) انعام: ۵۱. (۲) الاسراء: ۵۶، ۵۷.

کولو تاسونه، او نه د اسانه ولو او بدله ولو اختیار لري۔ هغه کسان چې د دوی یې عبادت کوي (را مدد شه ورنه وایي) په خپله هغوی خپل رب ته نزدې والی لټوي چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدې وي (الله ته) او امید لري دوی د رحمت د هغه (الله) او ویرېږي د عذاب د هغه نه یقینا ستاد رب له عذابه ویره کیدای شي

هم دغه راز الله تعالی فرمایلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ، وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ) الآیه - (۱)

ترجمه: ووایه (دوی ته ای محمده!) وبولئ تاسو هغه معبودان چې ګمان به کاوه تاسو (په دوی باندې د آلهه وُ) په غیر د الله نه چې د دوی اختیار نه لري د یوې ذرې په اندازه، نه په اسمانونو کښې او نه په ځمکه کښې او نشته دی هیڅ حصه او شراکت د دوی د غو معبودانو لره په آسمان او ځمکه کښې (پورته او ښکته) او نشته دی د غه الله لره د دوی نه هیڅوک

---

(۱) سورة سبا: ۲۲، ۲۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مددګار، او کټه نه رسوی شفاعت او سفارښت په نزد دالله، مګر شفاعت د هغه چاچې اجازه ورکړي الله هغه ته، یا د هغه چا لپاره چې د هغه په حق کښې د شفاعت کولو اجازت وشی.

د سلفو یوې ډلې ویلی دی: ځنې قومونه وو چې هغوئ به د هغو حاجتونو د سرکولو له پاره عیسی علیه السلام اوعزیر علیه السلام او د فرښتې بللی، نو الله پاك دو یته د دې حقیقت څرګند ه و نه وکړه چې فرښتې او انبیاء نه د دوی نه د تکلیف لری کولو واك لری، او نه د دو بنه د تکلیف د بدله ولو اختیار لری، بلکښې هغوی په خپله الله پاك ته د نژ دی کید و او تقرب هڅه کوی او د الله تعالی د رحمت حاصله ولو په امید دی، او د هغه د عذاب نه په و یره کښې دی.

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفردی، الله تعالی فرمایلی دی:

(مَاكَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُّؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِّيْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبّٰنِيّٖنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ، وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَيَاْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ اِذْ اَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ (۱)

ترجمه: مناسب نه دی هیڅ بشر لره چې و د کړی الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او د پیغمبری او بیا و دا یې خلقو ته چې تاسی زما بندګان (عبادت کونکی) شئ بې له الله څخه، لیکن (داسی کس وائی) شئ تاسو الله والا خلق (عالمان عاملان) په سبب د دی چې ښوونه کوئ د الله د کتاب، او په سبب د دې چې تاسو زده کوئ کتاب، او امر نه کوی تاسو ته (پیغمبر) چې ونیسئ تاسو پرښتې او پیغمبران حقدار د بندګی، آیا حکم به کوی تاسو ته په کفر سره پس له هغې چې تاسی مسلمانان شوی یئ.

الله پاک په دې مبارکو آیتونو کښې دا خبره روښانه کړه ملائکې او انبیاء د بندګۍ او عبادت حقدار ګڼل کفر دی پس څوک چې پرښتې او پیغمبران په داسی توګه واسطې نیسي چې د مصیبتونو د لرې کولو په وخت کښې ورته د رامد د شه آوازونه کوی، په دې باندې کوی (مافوق الاسباب ترینه) د ګټو د لاسته راوړلو او ضرر دفع کولو غوښتنه کوی، له دوی نه د ګناه د مغفرت، د زړه له پاره د هدایت، او د غه راز د مشکلاتو د حل او د روزی د پراخ والې په برخه کښې

---

(۱) سُورة آل عمران: ۷۹، ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال کوی نو د غه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق سره کافر ګڼل کیږی. (۱)

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یی یواځی د اسلام د تبلیغ په ساحه کښی واسطي دي.

که څوک دا نبیاؤ نه رو سته دینی عالمان د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم او د ده د امت ترمنځ په دې شان د واسطو په توګه قبلوی چی عالمان د و بته دین رسوی، په دین یی پوهه وی، ادب ور ته ور ښای

(۱) کله چی پرښتو او انبیاؤ په حق کښی دا عقیده ساتل چی د وی د عبادت حقدار دی کفر بلل کیږی، نو بیا د صفو کسانو د کفر په برخه کښی څه سوال پیدا کیږی چی هغوی د دې نه په غیر په مخلوق کښی نور کسان او کاڼی بوټی او داسي نور شیان د الله تعالی سره د الله په صفاتو کښی شریک او د عبادت مستحق بولي. او چي کله پیغمبران د اسیا بو نه پرته او ملائکی د الله د حکم او د ورکړی شوی صلاحیت څخه سوا د خیرا و شر رسولو په برخه کښی د ځان او بل له پاره اختیار نه لری او د الله په حضور کښی ځیلې بې وسی څرګندو نه کوی او د عبادت نه یی سر غړونه د ځان لپاره جرم ګڼی نو بل به څوک وی چی هغه به د الله پاک په صفاتو کښی د الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی. په قرآن کریم په دې اره زښته زیات آیتونه وجود لری. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ثمقتدی په صفت د هغوی د خبرو پیروی کیږی، نودا خبره یی درسته او پرځای ده ځکه دغه کسان د دینی علوم پوهان چی کله په یوه مسئله باندی را جمع شی او اتفاق وکړی، نو اجماع یی په قطعی او یقینی توګه حجت ده ځکه چی دوی ټول په اجتماعی توګه سره په ضلالت باندې نه غونډیږی.

او که چرته د دوی ترمنځ په کوم شی کښی اختلاف ولیدل شی نو حکم یی د الله تعالی په کتاب (قران مجید) کښی او د رسول الله صلی الله علیه وَسَلم په احادیثو کښی لټول پکار دی چی هغې ته یی رجوع وکړی ځکه چی یو یی په یوا ځی ځان په مطلق توګه سره معصوم نه دی بلکښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم نه پرته نور په ټولو خلقو کښی د هر کس د کلام یعنی خبرو یوه برخه یی د منلو وړ یی، منل کیږی او یوه برخه یی د منلو وړ نه وی، پریښودل کیږی.

د علماؤ د مقام په هکله رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«العلماء ورثة الانبیاء، فان الانبیاء لم یورثوا دینارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر» جزء من حدیث رواه ابوداؤد والترمذی بسند صحیح.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: علماء د پیغمبرانو وارثان دي او شک نشته چې پیغمبرانو د ځانه ر دسته دینار او درهم په میراث سره نه دي پرېښودي بلکښې هغوي په یقیني ډول سره پرېښې دي نو چا چې د غه علم واخست او زده یې نو د ه پوره برخه تر لاسه کړه - دا دهغه حدیث جزدی چې ابوداود او ترمذي په صحیح سند سره روایت کړي دي ۔

او څوک چې د مجازي پاچا د وزیرانو او مرستیالانو په شان چې پاچا او رعیت په منځ کښې د وساطت د نده لري، د الله او مخلوق تر منځ هم د غه ډول واسطې په دي شان سره ثابته وي چې د غه واسطې الله تعالی ته د مخلوق اړتیا وي وړاندي کوي او الله د دغو واسطو په وساطت او سفارش سره بند ګانو ته لارښوونه کوي او روزي ورکوي، پس په دي اساس مخلوق خپلې غوښتنې هغوي ته (واسطو ته) وړاندې کوي، او هغوي په دې باره کښې بیا د الله تعالی څخه سوال کوي او مثال یې داسې دی لکه څنګه چې د پاچایانو په وړاندي واسطې قرار لري چې د غه واسطې په دي خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو په نزد دَ اعتبار له پلوه ځانګړي مرتبې لري. نو د دي دَ اولس یعني رعیت اړتیا وي هم پاچایانو ته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوته کوی او هم یې د پوره کولو مطالبه او غوښتنه کوی، او عام خلق یعنې اولس خپلې مطالبې د غو واسطو (وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندې کوی، او دا له دې امله چې د پاچا نه مستقیماً نیغ په نیغه، سوال کول ورته یا بې ادبي معلومیږی، او یا دا چې په مستقیمه توګه د حاجت منولځوا د پاچا نه په غوښتنه کښې ورته واسطو ته په مراجعه کولو کښې یا ته فائده وی ځکه دغه واسطی (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت منو په پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدې مقام لری.

پس هغه څوک چې په دغه ترتیب سره د واسطو په ثبوت باندې عقیده لری، نو هغه کافران مشرک دی، او واجب دی چې د توبې و یستلو غوښتنه تر ینه وشی که توبه یې و یستله ښه ده، او که توبه یې و نه و یستله نو قتل یعنی و دې وژلی شی.

او دا هغه کسان دی چې خالق یې د مخلوق سره تشبیه کړی دی او الله (ج) سره یې شریکان پیدا کړی دی؟ او په قرآن کریم کښې په دغو کسانو باندې رد کول په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږی چې په دغه فتوی کښې ځای کیدلی نه شی.

———⸺———

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخلکواو پاچایانو ترمنځ واسطې دری پوړله دی.

د پاچایانو او خلکو ترمنځ چې کومې واسطې قرار لری د هغې درې وجې دی:

لومړۍ وجه دا ده چې دغه داسطې پاچا ته د خلکو د حال احوال څخه کوم چې پاچا ته په هغې باندې علم نه وی خبر ودکوی، نوکه څوک وایي چې الله (ج) د بنده ګانو په احوال باندې نه خبریږی مګر هله خبر شی چې ځینی ملائکې او انبیاء او یا نور څوک ورته د بنده ګانو د حال څخه اطلاع ودکړی، نو دا سړی کافر دی. ځکه چې الله پاک په پټو یعنې په ورو او ډیر پټو خبرو باندې پوهیږی، او هغه څه چې په ځمکه او آسمان کښې پټ دی د الله پاک د علم څخه خارج نه دی (وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) دا الله ښه آوریدونکی او ښه لیدونکی دی (الله) په مختلفو ژبو سره د بیلا بیلو حاجتونو د غوښتلو په برخه کښې ناری او فریاد و نه آوری، او د یو آواز اوریدل، دی د بل آواز د اوریدلو څخه نه منع کوی، دغه راز دی په کثرت د سوالونو سره غلطیږی نه، او د غوښتونکو په غوښتنه سره خفه کیږی نه.

دویمه وجه دا ده چې پاچا د معاونینو (مرستیالانو) د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو تدبیر کولی شی او نه د دښمنانو په مقابل کښې د فاع کولی شی نو همنما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته د معاونینو او مرستیالانو د نیولو ضرورت وي
ځکه چې دی بې وسی او کمزوری دی او الله جل جلاله د دغه
ناقصو صفتونو څخه پاک دی د چا کومک او مرستې ته احتیاج
نه لري؛ الله تعالیٰ فرمایلي دي؛

﴿قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِّن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ﴾ (۱) ترجمه يو حُل محکينی شوی
ده وړ دي کتل شي.

دغه ډول الله تعالیٰ فرمایلي دي:

﴿وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَّلَمْ يَكُن لَّهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُن لَّهُ وَلِيٌّ مِّنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا﴾ (۲)

ترجمه: ووایه ټوله ستاینه الله تعالیٰ لره ده هغه ذات
لره ده چې نه یې ولد نیولی دی او نه ورسره څوك په
بادشاهۍ کښې شریك شته دی، او نه ورلره څوك
مددګار شته د بې وسۍ له وجې نه لکه چې زکتاب بیان
وایي، او په لویۍ سره یا د کړه الله لره (هر وخت)
په لویۍ کامله سره.

---

(۱) سبا: ۲۲ - (۲) سورة بني اسرائیل: ۱۱۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رشاه صاحب په موضح القرآن کښې لیکي: په الله باندې بې وسې یعنې چرته راځي نه چې مددګار ته یې ضرورت پیښ شي، ژباړن

د اسبابو په عالم کښې چې څه موجودات دي الله (ج) د ټولو خالق، پالونکی او مالک دی او هیڅ چاته احتیاج نه لري غني او بې پروا دي، او د الله تعالی نه ماسوا چې هرڅوک دي ټول الله پاک ته محتاج دي.

اما کوم چې پاچایان دي هغوی د خپلو مرستیالانو معاونت ته احتیاج او اړتیا لري بلکښې حقیقت دا دی چې د دې په بادشاهۍ کښې د هغوی سره برخه وال دي (والله (ج) یو دی د ده سره هیڅوک په سلطنت (واکمنۍ) کښې شریک نشته لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ.

دریمه وجه دا ده چې پاچا تر هغه وخت پورې چې د بل چا له پلوه تشویق نه شي د ده سره د ملت په حق کښې د فائدې، احسان او شفقت کولو قصد نه پیدا کیږي، نو کله چې پاچا په دې اړتباط یا د خپلو ناصحینو (مشاورینو) له خوا چې د پاچا د محبوبیت خیال ورسره وي مخاطب شي او باور نه په دې مورد کښې په دا سې توګه د یو چا له خوا مشوره ورکړل شي چې د پاچا سره هم امید پیدا شي، او هم ور سره خوف (ویره) پیدا شي، نو بیا دغه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاچا په عزم او ایرادو کښی د ملت دارتیاوو د رفع کولو په باب چمتو والی رامنځ ته شی، او دا یاله دی امله چی د ناصح او مشیر سپارښت د ده په زړه باندی اثر (اغیزه) کړی دی، او یا دا چی د مشوره ورکونکی د وینا تر تاثیر لاندی کوم چی تشویق او تخویف د واړه افاده کول ورته غلی دی.

اما الله تعالی د کردو اشیاوو رب او مالک دی، او موږ چی څومره په خپل اولاد باندی ترحم لری، الله پاک د دنیه هم زیات په خپلو بندگانو باندی مهربان دی!.

دغه ډول د ټولو اشیاوو خلقت د الله پاک د ارادی پوری اړه لری که الله پاک د کوم څیز د پیداکیدو اراده کړې وی نو هغه په وجود کښی راځی او که الله تعالی یی اراده نه وی کړی نو د هغه وجود بیا امکان نه لری.

او د ده (الله) چی کله د ځینو بندګانو له پاره د کټو ترتیب د ځینو نورو کسانو پوری مربوط کړی وی نو بیا دغه کسان د هغوی سره مرسته پیل کړی، د عاکول ور ته شروع کړی او په دی برخه کښی ور له په سفارش بنا وکړی او دغسی د دی نور امثال هم واخله، پس دا الله تعالی هغه ذات دی چی د دغه ټولو شیانو خالق دی، او دا هغه ذات دی چی د احسان کونکی د عاګوی او سفارش والا په زړه کښی یی د دعا، سفارش او نیکی کولو اراده پیدا کړی ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ددی امکان هم نشته چې داسې څوک دې موجود وي چې هغه دی الله (ج) لره د هغې اراده پرخلاف باندې مجبور کړي او یا دی هغه الله پاک ته په هغه شه باندې خبر ورکړي چې الله پاک په هغې باندې (العیاذ بالله) علم نه درلود ه، او دا سې څوک هم نشته چې هغه الله پاک لره د امید او ویرې ورکولو سبب وګرځي او هم د غه وجه ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

لا یقولنّ احدکم اللّهم اغفرلي ان شئت...الخ یعنې ستا سو څخه یو کس دې داسې نه وا یې چې: ای الله! که ستا خوښه وي نو بخښنه را ته وکړه، ای الله! که ستا خوښه وي را باندې رحم وکړه. بلکښې په یقین سره دې سوال کوي ځکه چې الله پاک مختار دی څوک یې مجبوره ولی نشي.

شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري

سفارشیان به د الله تعالی په حضور کښې د هغه د اجازې نه پرته لکه چې الله (ج) فرمايي سفارش نه شي کولی (مَنْ ذَا الَّذِیْ یَشْفَعُ عِنْدَهٗ اِلَّا بِاِذْنِهٖ.) (۱) څوک دی هغه کس چې سفارش به وکړي په نزد د ده مګر په اجازت د ده. او الله پاک فرمایلی دی:

---

(۱) سورة بقره: ۲۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ ..... الاية (۱)
همدارنگه الله تعالیٰ فرمایلی دی: (وَلَا يَشْفَعُوْنَ
اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى) (۲) شفاعت به نه کوی مګر د هغه چا له
پاره چې الله پری راضی شوی وی. پس داخبره یی په
ډاګه کړه چې هرهغه څوک چې په غیر دالله (ج) څخه
بللی شی، هغه نه واکمن دی او نه ورلره دالله په
واکمنۍ کښی برخه شته او نه دی دالله لپاره معاون دی
او شی نشته چې سفارش یی دالله داذن پرته کښی نه
شی رسولی.

اما پاچایان داسی نه دی، ځکه د پاچایانو په حضور
کښی سفارش کونکی کله د قدرت خاوندان وی، کله د پاچا
سره په سلطنت یعنی واکمنۍ کښی شریکان وی او کله د
پاچایانو سره په دولتی چارو کښی مرستیالان او کومکیان
وی. نو د غه کسان او د دوی نه علاوه نور کسان
پرته له دی چې د پاچا څخه اجازه واخلی د پاچا په وړاندی
سفارش کوی او د پاچا له خوا یی سفارش منل کیږی
او دا کله له دی امله چې پاچا ورته احتیاج لری، او کله
له دی وجی نه چې پاچا ترسینه ویره حس کوی، او کله
یی ور له د هغه احسان او انعام په مقابل کښی د بدلی
او مکافات په توګه قبولی چې د دوی د پاچا سره کړی وی

(۱) سورة سبا: ۲۲-۲۳ (۲) سورة انبياء: ۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بناءً دی د خپلې نبځې او ځوی سفارش له دی وجې نه قبلوی چې دی خپلې ځوی نبځې ته احتیاج لری ځکه د ځوی او نبځې مخالفت یې ارو مرو په ضرر تمامیږی، د غه راز دی د خپل نوکر سفارش هم نه ردکوی، ځکه که ردکوی یې نو د ده د اویره پیدا کیږی چې یا به یې د امر خمنه سرغړه وننه وکړی، او یا به ده ته په زیان رسولو کښې کوښښ وکړی.

د بنده ګانو ټول خپل منځی سفارشات په همدی ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یو کس د بل چا سفارش نه قبلوی مګر له دی امله یې قبلوی چې یا یې ترینه تمه کیږی او یا یې ترینه ویره کیږی. او الله تعالی هیڅ چا ته تمه نه لری، د هیڅ چانه د یریږی نه، او هیڅ چا ته احتیاج نه لری، بلکښې هغه غنی ذات دی، او فرمایلې یې دی:

(اَلَا اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِی الْاَرْضِ وَمَا یَتَّبِعُ الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ شُرَکَاءَ اِنْ یَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا یَخْرُصُوْنَ - قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهٗ هُوَ الْغَنِیُّ لَهٗ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ (۱)

ترجمه: خبردار، یقیناً د الله تعالی په اختیار کښې دی هغه څوک چې په اسمانونو کښې دی، او هغه څوک چې په ځمکه کښې دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چې په غیر

---

(۱) سورة یونس: ۶۶ - ۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله نه شریکانو لره بولي، او تابعداری نه کوی د ګی مګر د ګمان، او نه دی دوی مګر د روغژن، ا ټکل کاروند کوی ... وایی دوی نیولی دی الله تعالی ولد (ناز ولی) پاك دی الله تعالی، دی بې نیازه دی، خاص ده لره دی هغه څه چې په آسمانونو کښې دی او هغه څه چې په ځمکه کښې دی.

او مشرکانو چې کوم سفارشیان نیولی دی دوی د هم دغو مشرکانو له خوا سفارشیان ګڼل کیږي. الله تعالی فرمایلی دی

(وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ - (۱)

ترجمه: او بندګي کوی داخلق په غیر د الله نه د هغه چا چې نه ضرر رسولی شی دوی ته او نه نفع رسولی شی دوی ته، او وایي دوی چې داکسان سفارشیان زمونږ دی د الله تعالی په دربار کښې، ووایه نه آیا تاسو خبر ورکوی الله تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هغې باندې په آسمانونو کښې او نه په زمکه کښې (یعنی داسی شی هیڅ نشته)، پاك دی الله تعالی او بېرلوی دی له هغو اشیاؤ څخه چې دوی یې شریکوی د الله (ج) سره. او هم دا د ټکه الله تعالی

---

(۱) سورة یونس: ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ قُرْبَانًا اٰلِهَةً ط بَلْ ضَلُّوْا عَنْهُمْ وَذٰلِكَ اِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ.) (۱)

ترجمه: پس ولې مرسته و نه کړله دوی سره هغو چې نیولي وو دوی هغوی لره معبودان بې له الله نه د پاره د نژدې والي الله ته بلکې ورك شول (ددعا په وخت کښې) له دوی څخه او هم دا دی د دروغ ددوی او هغه څه چې تړي يې دوی (پر الله).

او د مشرکانو د عقائدو نه د خبرورکولو په لړکې یې داسې فرمایلي دي:

(مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُوْنَآ اِلَى اللّٰهِ زُلْفٰى الآیه (۲)

ترجمه: (او وایل دوی) عبادت نه کوو مونږ ددوی مګر ددې له پاره چې نژدې کړې دوی مونږ الله تعالی ته په مرتبه د قرب کښې.

دغه راز الله تعالی فرمایلي دي:

(وَلَا يَأْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا.) الآیة (۳)

او هم دا رنګه یې فرمایلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُوْنِهٖ

---

(۱) سورة احقاف: ۲۸ (۲) سورة زمر: ۳ (۳) ال عمران: ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا.
اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ
الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ
وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
مَحْذُوْرًا۔ (۱)

مګر سفارش والا او دعا کوونکی صرف هغه دول سفارش
او دعا کولې شي دکوم په باره کښې چې ورته اجازه شوې
وي، پس دي هغه دول شفاعت نه شي کولې دکوم څخه
چې منع راغلې يې، لکه د مشرکانو په حق کښې سفارش
کول او ورله بخښنه غوښتل شوالله تعالى فرمايلي دي:

(مَاكَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْ يَّسْتَغْفِرُوْا
لِلْمُشْرِكِيْنَ وَلَوْ كَانُوْٓا اُولِيْ قُرْبٰى مِنْ بَعْدِ مَا
تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ، وَمَا كَانَ
اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِيْمَ لِاَبِيْهِ اِلَّا عَنْ مَّوْعِدَةٍ
وَّعَدَهَآ اِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهٗٓ اَنَّهٗ عَدُوٌّ
لِّلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُ اِنَّ اِبْرٰهِيْمَ لَاَوَّاهٌ حَلِيْمٌ۔) (۲)

ترجمه: نه دی روا پيغمبر لره او نه مسلمانانو لره چې
بخښنه وغواړي د مشرکانو له پاره اګرکه وي دوی خاوندان
د خپلوئ پس له هغې نه چې ښکاره شو ده د دوي ته چې دوی
دوزخيان دي، او نه وه بخښنه غوښتل د ابراهيم (ع) د خپل

(۱) بنی اسرائيل: ۵۷ (۲) التوبة: ۱۱۲، ۱۱۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار له مکر په سبب د وعدی وه چې کړی یې وه (پلار) هغه وعده د ده (ابراهیمؑ) سره نو هرکله چې ښکاره شوه ابراهیمؑ ته چې دی د ښمن د الله دی نو بیزاره شو هغه نه بیشکه ابراهیمؑ خامخا ډیر نرم زړی او صبرناک وُ - او دغه رول الله تعالی د منافقانو په هکله فرمایلی دی:

(سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ) (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوی کښی که وغواړې ته بخښنه د دوی له پاره (وکه یې) و نه غواړې د دوی له پاره، هیڅکله به و نه بخښي الله دوی لره.

او په صحیح حدیث کښی ثابته شوی ده چې الله پاک خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقانو په حق کښی د بخښنې غوښتلو څخه منع کړی دی، او د دی خبری څخه یې خبر ور کړی دی چې دی (الله) د وی ته بخښنه نه کوی (او فرمایلی یې دی:

(إِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَآءُ) (۲)

ترجمه: یقینا الله پاک نه بخښي چې شرک او کړی شی د هغه سره، او بخښي هغه ګناهونه چې کم دی د دینه هغه چا لره چې اراده وفرمایي د مغفرت یې. د غه رول

---

(۱) منافقون: ۶ (۲) سورة النسآء: ۴۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلی دی:

(وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ) (۱)

ترجمه: او هیڅ کله مه کوه مونځ (د جنازې) په هیڅ تن له دغو (منافقانو) چې مړ شي، او مه دریږه په قبر د ده (د دعاء استغفار، یا تدفین د اهتمام له پاره) بیشکه دغه (منافقان) کافران شوي دي په الله تعالی او په رسول د هغه، او مړه شوي دي دوی په داسې حال کښې چې دوی نافرمان وو. همدا رنګه الله تعالی فرمایلي دي:

(ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ .) (۲)

ترجمه: و بولئ تاسې خپل رب لره (هر وخت) په زارئ عذر او په پټه سره بیشکه چې الله نه خوښوي تیریدونکي (له شرعي حدودو نه په دعا کښې). او په دعا کښې د شرعي حدو د څخه تجاوز دا دي چې بنده د الله پاک څخه د هغه کار کول غواړي چې الله پاک هغه کار نه کوي د مثال په توګه دی نبي نه دی او د الله پاک څخه د پیغمبرۍ مقام غواړي، یا د مشرکانو له پاره د مغفرت سوال کوي او داسې نور شو او یا دا چې د الله پاک څخه ګناه او د

---

(۱) سورة توبه: ۸۴ (۲) اعراف: ۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

معصیت سوال کوی لکه په کفر، فسق او نافرمانی کولو سره د الله (ج) نه د کومک غوښتنه کوی، پس سفارش کوونکی هغه څوک دی چی الله پاک ور ته د سفارش کولو اجازه کړی وی، او بیا دی هغه ته د ال غوښتنه کولو شری په دغه غوښتنه (دعاء) کښی گناه نه وی، که چرته یو تن یی داسی څه وغواړی چی ورله مناسب نه وی نو بیا په هغی باندې تېنګار نه کوی ځکه چی هغوی په هغې باندې د تینګار کولو څخه لکه چی الله تعالی فرمایی معصوم دی:

(اِنَّ ابْنِیْ مِنْ اَهْلِیْ وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَ اَنْتَ اَحْكَمُ الْحٰكِمِیْنَ) (۱)

ترجمه: بیشکه ځما ځوی ځما د اهل څخه دی، او بې شکه وعده ستا سو حقه ده، او ته تر ټولو حکم کوونکی یی، بیا الله پاک و فرمایل:

(یٰنُوْحُ اِنَّهٗ لَیْسَ مِنْ اَهْلِكَ اِنَّهٗ عَمَلٌ غَیْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْئَلْنِ مَا لَیْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ اِنِّیْ اَعِظُكَ اَنْ تَكُوْنَ مِنَ الْجٰهِلِیْنَ۔ قَالَ رَبِّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِكَ اَنْ اَسْئَلَكَ مَا لَیْسَ لِیْ بِهٖ عِلْمٌ وَ اِلَّا تَغْفِرْ لِیْ وَ تَرْحَمْنِیْ اَكُنْ مِنَ الْخٰسِرِیْنَ)۔ (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

---

(۱) سورة هود: ۴۵ (۲) هود: ۴۶، ۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې دی د داسې عمل والا دی چې نیک نه دی، پس
دُعَا مه غواړه زمانه د هغه چا په باره کښې چې نشته
دی تالره د هغه (د ایمان) په باره کښې یقین بیشکه
زه پند درکوم تا ته چې (نه) شې ته له جاهلانو څخه
وویل ده: (نوح) ای ربه زما! یقینا زه پناه غواړم پتا
سره له دی چې سوال وکړم له تا نه د هغه چا په باره
کښې چې نشته ما لره د هغه په ایمان باندې یقین
او که ته بخښنه و نه کړې ما ته او رحم و نه کړې په
ما باندې نو شم به زه له زیان کارانو نه۔

او هر سفارش کونکی، او دعا والا چې د الله پاک په
کوی د هغه سفارش
دربار کښې سوال او سفارش او دعا د الله تعالیٰ د قضا
قدر او مشیت پورې اړه لري پس د الله هغه ذات دی
چې قبلونکی د سفارش دی او اجابت کونکی د دعا دی
او هغه ذات دی چې د سبب او مسبب دواړو خالق دی
او دعا د هغو اسبابو د جملې څخه ده کوم چې د
الله تعالیٰ له طرفه مقدر شوی دی۔

پس کله چې حقیقت په دی ترتیب سره دی بیا نو
محض اسباب مؤثر ګڼل بې له دی چې مؤثر حقیقی
ته یې نسبت وشی، شرک فی التوحید ګڼل کیږی
او د سبب څخه په دی وجه کار نه اخستل چې په دې
برخه کښې یې سببیت تثبیت نه دی دا د عقل تنقیص

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نیمگړتیا وجه ده او په ګُلي توکه د اسبابو څخه سترګې پټول چې هیڅ وجود نه لري داد شریعت بې اعتباره کول او ورباندي داغ لګول دي، بلکښي په بنده باندي لازم دي چې دي به متوکل علی الله او سیږي او دده څخه به سوال او غوښتنه کوي او امید به ترینه ساتي او دا ځکه چې الله پاك دبنده دمشکل دحل له پاره د مخلوق دعا او ځني نور شیان چې خوښ دي وي اسباب مقرر کړي دي۔

دَادُنیٰ په حق کښي دَاعلیٰ له طرفه دُعا غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقي دي

دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه ده چې لوړي مرتبې خاوندیې د ټیټې درجې د خښتن له پاره کولې شي او د ټیټې درجې والا یې د لوړې درجې خاوند په برخه کښي کولی شي لکه چې دانبیاؤ علیهم السلام څخه به د شفاعت او دعا غوښتنه کیده او دغه راز مسلمانانو داستسقاء یعني دباران کیدلو په برخه کښي د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه د سفارښت او دعا غوښتنه کړې وه (۱) او همدا رنګه بیا د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه بعد عمر رضي الله عنه او نورو مسلمانانو په ګډه سره د

---

(۱) دادا علیٰ له طرفه د ادنیٰ په حق کښي د دعا کولو مثالونه وو

(c) ketabton.com: The Digital Library

استسقی په باره کښی د نبی علیه السلام تره عباس رضی الله عنه د دعا کولو له پاره غوره که او وړاندی یی کړه -
د غه ډول خلك به د قیامت په ورځ د انبیاوو علیهم السلام څخه د شفاعت غوښتنه کوی چی محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په دوی کښی ډک د و سفارش کوونکو سرداردی، او دیو شمیر خاصو سفارشونو دیا ره هم د هغه په برخه دی، اما د دی سره سره بیا هم په صحیحو کښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا خبره ثابته ده چی ده فرمایلی دی: (۱)

«اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل مایقول ثم صلوا علیّ فانه من صلی علیّ مرة صلی الله علیه عشرا ثمّ سلوا الله لی الوسیلة فانها درجة فی الجنة لاتنبغی الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اکون ذلك العبد فمن سأل الله لی الوسیلة حلت له شفاعتی یوم القیامة». (۲) یعنی کله چی تاسی د مؤذن څخه اذان آوری نو تاسی وی سره هغه څه و وایئ چی هغه یی وایی (د آذان کلمات ور سره تکرار وی) او بیا ور د سته پر ما باندی درود ووایی ځکه هغه

---

(۱) دادلیل له پلوه د اعلی درجی د غوښتنی له پاره د دعا غوښتلو مثالونه ذکر کیږی - (ژباړن) -

(۲) دا یوازی مسلم روایت کړی دی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې پر ما باندې یو وار درود وو وایې الله پاک په هغه باندې لس کرته درود و ائې بیا ورپسې د الله تعالی څخه زما له پاره وسیله وغواړې ځکه د غه وسیله په جنت کښې یوه درجه ده چه د الله تعالی د بندګانو څخه د یو بنده له پاره اختصاص شوې ده، او زه هیله کوم چې د غه بنده زه وو، وسمو پس څوک چې زما لپاره د الله پاک څخه وسیله وغواړې نو د قیامت په ورځ زما د شفاعت له پاره مستحق وګرځیده.

د غه راز عمر رضی الله عنه چې کله د عمرې کولو لپاره تللو او رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته په څخه بنه ویله نو عمر رضی الله عنه ته یې و فرمایل: (یَا اَخِي لَا تنسنی مِنْ دُعَائِكَ) (۱) ای روره که! ما په د عاکښې له یاده مه او باسه.

پس نبي علیه السلام د خپل امت څخه غوښتي دي چې د ده له پاره د عا و غواړې، لیکن د غه غوښتنه د دې جهلي څخه نه ده چې دې ګڼې د خپلو امتیانو څخه سوال کوي بلکښې دې دوی ته په دې باندې د اسې امرکوي لکه څرنګه چې دی ورته د نورو نیکو اعمالو په باره کښې په کوموچې ثواب حاصلیږي، امرکوي، د رسول الله صلی

(۱) د دې حدیث په سند کښې عاصم بن عبد الله دئ او هغه ضعیف دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله علیه وسلم له پاره د خپلو امتیانو په ټولو اعمالو کښې چې د دوی له خوا تر سره کیږی د دوی په شان اجر ئ ځکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې ده فرمایلی دی: مَنْ دَعَا اِلیٰ هُدیٰ .... الخ

یعنی چا چې د نیکۍ په لوری بلنه ورکړه نو ده لپاره د هغو کسانو د ثواب په اندازه اجر دئ چې د ده تابعداري وکړې بې له دې چې د دوی په اجر کښې څه کمروالی راشي او څوک چې د ګمراهۍ په لوري بلنه ورکوی نو پر ده باندې به د هغه چا د ګناه په اندازه ګناه پیټی کیږی چې د ده پیروی کړې وی بې له دې چې د دوی د ګناهو په بار کښې څه کموالی راشی.

پس په دا سی حال کښې چې رسول الله صَلی الله علیه وسلم د هر نیک عمل په لوری خپل امت ته بلنه ورکړې ده، نو ده له پاره د دوئ په ټولو هغو اعمالو کښې چې په هغې کښې د ده تابعداری کړې دی، د دوئ په شان اجر دی.

د غه ډول کله چې دوی په رسول اکرم صلی الله علیه وسلم باندې درود وائي، نو الله پاک په هر یو د هغوی باندې لس ځلې درود وائي رحمت لیږی، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم له پاره د دوئ د اجر په شان اجر حاصلیږی او داڅرګنده خبره ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق کښې د دوی د دعا اجابت کوي، او شك نشته چې الله تعالیٰ د دغه دعا په واسطه سره دوی ته ثواب یعنې بدله ورکوی، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته رسیږي هغه د دغه دعا په واسطه سره د الله تعالیٰ د لوري نعمت کرځي.

دُعا داعِيْ او مَدعوٌّ له دُواړو ته کټه رسوي.

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح حدیث کښې ثابته ده چې دا فرمایلي دي: داسې یو سړی نشته چې دی د خپل ورور له پاره په غیاب کښې دُعا کوي مګر دا چې الله پاك هغې له یوه فرښته مقرره وي چې هر وارې دی د خپل ورور له پاره کومه دعا کوي نو د غه مقرره شوي فرښته وايي: آمین او ستا له پاره دې هم دو مره وي.

په یوبل حدیث کښې راغلي دي: ((اَسْرَعُ الدعاءِ دعوة غائبٍ لغائبٍ)) (۱) یعنې ډیره زیاته د قبول وړ دعا په غیاب کښې د یو بل له پاره دعا کول دي.

پس د بل له پاره په دعا غوښتلو سره داعي (دعا کوونکی) او مدعوٌّ له (د چا له پاره چې دعا غوښتل کیږي) دواړو

---

(۱) منذري، ذهبي، او څو نور د حدیث پوهانو دغه حدیث ضعیف بللي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کتبه رسیږی اگرچې د عاکونکی په د تبه کښې د هغه چا فتح
چې دعا وس له غوښتل کیږي تیت هم وی، له دی امله
مؤمن چې کله دخپل ورور په حق کښی کومه دعا کوی نو
په هغې سره هم ده ته فائده حاصلیږی او هم پری په
هغه چا ته فائده رسیږی چې دعا ورله غوښتل کیږي.
پس چا چې بل ته وویل: زما له پاره دعا وکړه او په
سره یې خپل ځان او د عاکونکی دواړو ته کتبه رسول
مقصد وي، نو دې او هغه مسلمان ورور یې دواړه د نیکۍ او
تقوی په برخه کښی د یو بل مرستیالان وګرځیدل ځکه
ده خپل دعاکونکی ورور د مطلوب په لوس وهڅاوه او د
هغه څه ترسره کولو ته یې متوجه که چې د دواړو له
پاره پکښی فائده او کتبه ده.
پس غوښتونکی په دعا سره د داسې فعل چې دواړو
ته پکښی فائده وی د هغه چا په شان دی چې بل ته په
نیکۍ او تقوی سره امر کوی چې بیا مامور ته د دغه عمل
په انجامولو سره هم ثواب رسیږی او آمر ته هم د
د ثواب په اندازه ثواب حاصلیږی ځکه چې د غه مامور یې
دی نیک عمل ته رابللی دی؛ او بالخصوص د هغو عاګانو
په برخه کښی لکه چې الله تعالی فرمایلی دی بنده مامور
کړی ځولې شوی دی: «وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَ
الْمُؤْمِنَاتِ» (۱)

(۱) سورة محمد: ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او بخښنه اوغواړه د ګناه خپلې او د پاره د مؤمنانو سړیو او مؤمنانو ښځو په دې کښې الله پاک په استغفار سره امر کړی دی او بیا یې فرمایلي دي:

وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ جَآءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا

(۱) - ترجمه: او که چیرې دا ؤ له کوم وخت چې ظلم وکړه دوی په ځانونو خپلو داغلي وی تا ته پس بخښنه غوښتې وی دوی له الله څخه او بخښنه غوښتې وی پیغمبر د دوی له پاره نو خامخا به موندلې وو دوی الله تعالی لره ښه قبلونکی د توبې ډیر رحم والا.

په دې آیت کښې الله پاک دعا موخلقو دا ستغفار او د دوی په حق کښې یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم دا استغفار دواړو ذکر کړی دی، او په هغه بل آیت کښې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د دعا امر شوی دی چې دعا د مؤمنانو سړیو او مؤمنانو ښځو له پاره بخښنه او غواړی ولې دا خبره دیاّوړ وړده چې الله پاک مخلوق ته د دی امر نه دی کړی چې دوی دغه مخلوق له پاره د دا سې شی سوال وکړی چې الله پاک مخلوق ته په هغې سره د سوال کولو امر نه وی کړی بلکښې الله پاک چې بنده ته د کوم شی امر کړی دی هغه فعل دی او که ترک دی تعمیلول یې د الله تعالی عبادت او طاعت دی

(۱) سورة النسآء: ع ۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د فاعل په حق کښې د اصلاح، سعادت او دغه راز الله تعالی ته د نزدې کېدو وسیله او سبب دی.

پس کله چې دی د غه فعل ترسره کړی نو د الله پاک د لوری د لوی احسان او انعام (پیرزوینې) مستحق وګرځي او د ټولو نه ستر احسان چې الله پاک په بندګانو باندې د هغې پیرزوینه کړی د که هغه د ایمان د قبلولو په برخه کښې ورته هدایت او توفیق ورکول دی چې د غه ایمان د قول او عمل څخه عبارت دی او د طاعتونو او نیکیو په کولو سره زیات والی مومی، نو هر کله چې بنده د خیر کار رسنیک عمل وکړی، نو په ایمان کښې یې زیادت راشي او دا هغه حقیقي انعام دی د کوم یادونه چې د الله تعالی په دې مبارک قول کښې شوې ده:-

﴿صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ﴾ (١)

ترجمه: لاره د هغو کسانو چې تا انعام کړی دی په هغوی باندې. او دا رنګه د الله تعالی په دې قول کښې یادونه شوې ده:

﴿وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَ الرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ﴾ - (٢)

ترجمه: او هر څوک چې د الله او د الله د رسول ومنی نو دغه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وي چې

---

(١) فاتحه: ٧ (٢) نساء: ٦٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

انعام کړي دی الله پرهغوی باندی.

اما دا خبره چی د دنیا نعمتونه پرته له دین څخه نعمتونه دی او که نه دی، په دیکښی زمونږ د مسلك د علماوو او نورو علماوو دوه مشهور قوله دی چی تحقیق له مخی د نیوی نعمتونه من وجه نعمتونه بلل کیږی اګرچی من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل کیږی.

ولی دینی نعمتونه کوم چی حصول یی په کار دی دا هغه څه دی چی الله پاك یی په کولو سره امر کړی دی او د واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه امور دی چی طلب یی د مسلمانو په اتفاق سره ضروری خبره ده، او د اهل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه ذات دی چی بنده ته یی نعمت د نیك عمل په ترسره کولو سره حاصلیږی.

په دی ځای کښی مقصد دادی چی الله پاك مخلوق ته لا د الله څخه د مخلوق په برخه کښی اصول د هغه څه په باره کښی د سوال کولو امر کړی دی چی په هغی کښی د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چی هغه یا واجب دی یا مستحب دی ځکه چی الله تعالی مخلوق څخه د دینه پرته بل څه نه غواړی، پس بل چا ته په څنګه اختیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړی چې له ده څخه دی د دینه (واجبو او مستحبو نه) په غیر بل څه وغوښتل شي! بلکښې الله تعالی په بنده د ضرورت نه پغیر د بنده څخه د مال غوښتل هم حرام او ممنوع کړځولی دی۔

او س په دی لړکښې د دعا غوښتونکی نیت ته کتل پکار دی چې نیت یې څنګه دی. که مقصد یې په دعا سره مامور بالدعاء (د دعا کونکی) ته او یا دخان او دعا کونکی دواړو له پاره فائده رسول وی، نو په دی سره د دعا غوښتونکی ته ثواب حاصلیږی، او که چیرته یواځی خپل مطلب حاصلول یې مقصد وی له دی چې مامور بالدعاء (د دعا کونکی) ته یې ګټه ورسیږی، نو دا یواځی د ده د نفس تقاضا پوره کول دی او بس۔

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک بیخی امر نه کوی، بلکښې د دغه راز سوال څخه یې نهی کړی ده ځکه چې دا د مخلوق په حق کښې داسی یو سوال دی چې د چا له پاره پکښې د مصلحت او ګټې د سولو کوم قصد نه دی شوی، او حال دا چې الله پاک مونږ ته امر کوی چې ده ته راجع شو، بنده ګی یې وکړو او د بندګانو سره یې په نیکۍ او احسانا تکولو سره مشغول او و سو۔

په دغه ډول سوال کښې د دغو مقاصدو څخه د یو قصد هم نه دی شوی نه پکښې الله تعالی ته د راجع کیدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعا او صلوة قصد شوی دی او نه پکښې مخلوق سره احسان کول، لکه زکوٰة اداکول شو په نظر کښې نیول شوی دی.

اګرچې بنده د دغه ډول سوال په کولو سره ګناه کاریږی اما بیا هم مامور به، او ما یوذن له نیه، یعنی هغه شی چې بنده ته یې د کولو امر شوی دی، او هغه شی چې بنده ته پکښې صرف اجازه حاصله ده یو شان نه دی بلکښې د واړه په منځ کښې یو د بل سره توفیر او فرق لری.

د مثال په توګه استرقاء، یا دم اچولو غوښتنه شوه، ځکه د غه کار اګرچې جائز دی خو بیا هم رسول الله صلی الله علیه وسلم په یو حدیث کښې فرمایلی دی: آو یا زره کسان داسې دی چې بی له حساب څخه به جنت ته داخلیږی او صفه دا څوك دی چې استرقاء یعنی د رقیې او دم طلب نه کوی ر مقصد دا دی چې، د دی د ضرورت په وخت کښې د رقیې د طلب څخه کوم چې صرف ما یؤذن له فیه دی او د رخصت په درجه کښې قرار لری د وسیلې په توګه استفاده نه کوی بلکښې د توکل څخه کوم چې اعلی او لوړه درجه مقام لری کار اخلی.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح وایي: د دی مسئلې په هکله مابل ځای کښې په تفصیل سره بحث کړی دی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ځای کښی مقصد دا دی چی هر څوک د الله او د الله د مخلوق ترمنځ داسی واسطی ثابته وی لکه څرنګه چی د مجازی پاچایانو او رعیت ترمنځ وجود لری، نو هغه د دغه عقیدی په لرلو سره د اسلام څخه خارجیږی او مشرک کرځی، ځکه داد هغو مشرکانو عقائد و چاچی د بتانو عبادت او بندګی کوله او ویل به یې:

دا (بتان) د انبیاوو او نیکانو بندګانو تصاویر او شکلونه دی او الله ته د تقرب حاصلولو له پاره زمونږ وسیلی دی!

همدارنګه دا هغه ډول شرک دی چی الله تعالیٰ د هغی په وجه په نصرانیانو باندی رد کړی دی او فرمایلی یې دی:

(اِتَّخَذُوٓا اَحۡبَارَهُمۡ وَرُهۡبَانَهُمۡ اَرۡبَابًا مِّنۡ دُوۡنِ اللّٰهِ وَالۡمَسِيۡحَ ابۡنَ مَرۡيَمَ وَمَاۤ اُمِرُوۡۤا اِلَّا لِيَعۡبُدُوۡۤا اِلٰهًا وَّاحِدًا لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ سُبۡحٰنَهٗ عَمَّا يُشۡرِكُوۡنَ) (۱)

ترجمه: اختیارمند جوړ کړی دی، دوی ملایان او پیران خپل دا حکامو (د حلالو او حرامو) په غیر د الله تعالیٰ نه، او مسیح ځوی د مریم او حکم نه و شوی دوی ته مګر د دی خبری چی بندګی دی وکړی د دوی خاص د معبود کار یو، نشته دی لائق او حقدار د بندګی په غیر له ده نه، پاک دی الله تعالیٰ د هغی نه چی دوی یې ورسره شریک ګرځوی.

---

(۱) سورة التوبة: ۳۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز دالله تعالی څخه په مستقیمه توګه دسوال
کولو په برخه کښی الهی فرمان داسی راغلی دی :

(وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ
دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا
بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ) (۱)

ترجمه: او هرکله چی پوښتنه وکړی له تا څخه بندګان
زماله حال زما څخه نو بیشکه زه نژدی یم قبلوم دعا د دعا
کونکی کوم وخت چی وغواړی له ما څخه پس و د منی حکمونه
زما او ایمان دی راوړی پر ما ریقین دی وکړی په قبول
د دعا سره) بنا یی چی د دی په سمه لاره محکم پاتی شی -

همدا رنګه الله تعالی فرمایلی دی .

(فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ - (۲)

ترجمه: پس کله چی فارغ شی (د تبلیغ یا لمانځه څخه) نو
ځان ستړی کوه (په عبادت یا دعاء کښی) او خپل رب ته رغبت
او زاری کوه -

همدا رنګه الله تعالی فرمایی : (وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ
فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ) (۳)

ترجمه: او کله چی تکلیف ورسیږی تاسوته په دریاب
کښی نو هیر شی ستاسو نه هغه څوک چی تاسو یی په حاجتونو
کښی په غیر د الله تعالی نه رابولئ - او همدا رنګه الله پاک

---

(۱) بقره : ۱۸۶ (۲) الم نشرح : ۷-۸ (۳) الاسراء آیت : ۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلی دی:

(اَمَّنْ یُّجِیْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَ یَکْشِفُ السُّوْٓءَ وَیَجْعَلُکُمْ خُلَفَآءَ الْاَرْضِ) (۱)

ترجمه: بلکښی هغه څوک (غوره دی)، چې قبلوی سوال د عاجز (بیکس او ناقراره) کله چې وبولی دغه مضطر هغه لره او لری کوی سختی او ګرځوی الله تاسو لره خلیفه ګان په زمکه کښی.

دغه راز الله تعالیٰ فرمایلی دی:

یَسْئَلُهٗ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ کُلَّ یَوْمٍ هُوَ فِیْ شَاْنٍ) (۲)

ترجمه: سوال کوی د الله تعالیٰ څخه هر هغه څوک چې په آسمانونو او ځمکه کښی دی هره ورځ الله په یو بل شان کښی دی.

په الله باندی توکل او یوازی د الله تعالیٰ څخه ویره او امید سائل د توحید څخه عبارت دی

شک نشته چې الله پاک د خپل مبارک کتاب په ذریعه سره هم د شرک جرړی قطع کړی دی او هم یې په دغه کتاب کښی د توحید د دغه ډول پوره وضاحت او بیان کړی دی، او د په دی خاطر چې هیڅ یوکس د الله تعالیٰ څخه پرته په بل

(۱) نمل: ۶۲ . (۲) رحمن: ۲۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅچا باندې توکل وکړې، نه ترینه امید وساتی او نه ترینه ویرېږې، الله تعالیٰ په دې هکله داسې فرمایلي دي :

﴿ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا ﴾ (۱)

ترجمه: پس مه ویرېږئ تاسو د خلقو نه او ویرېږئ له ما څخه او مه اخلئ څما په ایاتونو باندې یو لږ (دنیا)

همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي :

﴿ إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ ﴾. یعنې دغه جاسوس یقیناچې شیطان دی تاسې د خپلو ملګرو څخه ویره وي. ﴿ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ (۲)

پس مه ویرېږئ له هغوی نه، او له مانه ویرېږئ که چیرې یئ تاسې مؤمنان. یا څکه چې تاسو مؤمنان یئ.

همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایي :

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً ﴾. (۳)

ترجمه: آیا نه دې کتلي تا د هغو کسانو ته چې وویل شو دوی ته: بند کړئ تاسو لاسونه خپل او قایم کړئ لمونځ او ورکوئ تاسې زکوة

---

(۱) مائده: ۴۴ - (۲) آل عمران: ۱۷۵ - (۳) النساء: ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کله چې فرض کړې شو په دوی باندې جنګ، په دې وخت کښې
یوه پله له دوی نه ویریږله له خلقونه په شان د ویرې
د دوی د الله نه، بلکښې ډیر زیات د ویرې له دغه.

دغه رسول الله پاک فرمایلي دي.

(انّما یعمر مسٰجد الله من اٰمن بالله والیوم
الاٰخر واقام الصلٰوة واٰتی الزکٰوة ولم یخش
الّا الله). (۱)

ترجمه: بیشکه چې آبادوي مساجد یعنې جوماتونه د
الله تعالیٰ هغه څوک چې ایمان یې راوړی دی په الله او
په ورځ آخرت او سم یې اداء کړی دی لمونځ او ورکړي
یې دي زکوة او نه دي ویرې د لې مګر د الله نه یعنې
په غیر د الله څخه د بل چانه نه دي ویریدلي.

پس دا خبره ښکاره شوه چې اطاعت په الله
او دا لله د رسول دڅارو کیږي، او ډیره به یوا ځې د
یوا لله څخه کیدای شي.

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(ولو انّهم رضوا ما اٰتٰهم الله ورسوله
وقالوا حسبنا الله سیؤتینا الله من فضله
ورسوله انّا الی ربّنا راغبون). (۲)

ترجمه: او که دوی خو شحاله شوی وای په هغه څه

---

(۱) التوبة: ۱۸ (۲) التوبة: ۵۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ورکړی ڈ د دی ته الله تعالیٰ او رسول د هغه، او دوی ویلی وای چې کافی (بس) دی مونږ لره الله تعالیٰ زر دی چې را به کړي مونږ ته الله تعالیٰ د فضل خپل نه او رسول د د غه الله رنه بل غنیمته) ـ

او د الله تعالیٰ د دی قول نظیر د الله پاك د غه مبارك قول دی چې فرمایی:

(اَلَّذِيْنَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوْا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِيْمَانًا وَّ قَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ) (۱)

ترجمه: دا هغه کسان دی چې وویلی دوی ته خلقو (جاسوس) یقینا خلقو یعنی کافرانو را ټول کړی دی ستاسی د مقابلې له پاره ډیر لښکرونو و یریږئ له دوی نه پس د غه ویرو لولانو یات کړ ایمان د دوی، او دویل دوی: بس دی مونږ لره الله تعالیٰ او دی ښه کارساز دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت ته د توحید د غه قسم په کامله توګه ثابت او روښانه کړی او د شرك ټول اسباب یی په خپل امت کښی محوه او نابود کړل او دا له دی امله چې د غه ډول توحید زمونږ د دی قول تثبیتونکی دی چې وایو ـ

(لا اله الا الله) نشته دی لائق د بندګی او عبادت

---

(۱) آل عمران: ۱۷۳ ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر یو الله دی یعنی د الله پاک نه په غیر بل هٔوک د عبادت او بندګۍ ورنه دی (ځکه (الله) هغه ذات دی چې زړونه ورته په کمال محبت، تعظیم، درنښت، احترام، امید او خوف سره تسکین له پاره پناه وړوړی -

رسول الله صلی الله علیه وسلم په دی برخه کښی زښت زیات تاکید وکړ او حتی چې خپلو امتیانو ته یې وفرمایل: (لا تقولوا ما شاء الله و ما شاء محمد) یعنی داسی مه وایئ که د الله خوښه وی او د محمد ؐ خوښه وی بلکښی داسی وو وایئ: ما شاء الله ثم شاء محمد) که د الله خوښه وی او بیا د محمد ؐ خوښه وی۔

یو هٔل یو سړي رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وویل: که د الله خوښه یې او ستا خوښه یې، رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: (اجعلتنی لله نداً، آیا زه دی لله شریک وګرځولم ؟ داسی ووایه: (ماشاء الله وحده) که دیو الله خوښه وی- (۱)

---

(۱) په اوسنی وخت کښی د ډیرو زیاتو خلقو د خولو څخه په ناپوهۍ سره دغه ډول ناروا اقوال زیات راووځی او بیا خصوصاً په هغه وخت کښی چې تملق او غوړه مالی ورسره مل شی نو د لاکه خاوندانو او هغو کسانو ته چې ورته په مادی لحاظ سره اړتیا لری په خطاب کښی وایی: خدای او ته به دا کار کوی، په خدای او تا باندی دا کار شو، که د خدای او ستا خوښه وی، نو دا کار کیږی، په خدای (پاتی ص۷۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
څوک چې لو یه رقسم، کوی نو هغه دی په الله سره قسم یادکړی او یا دا چې چُپ دی سی. همدا رنګه یې فرمایلی دی: چاچې د الله پاک نه په غیر په بل څه باندی لو یه وکړه نو هغه د شرک مرتکب وګرځید یعنی د الله پاک سره یې شریک پیدا کړو -
دغه پول رسول الله صلی الله علیه وسلم ابن عباس رضی الله عنه ته و فرمایل: کله چې سوال کوی نو د الله نه او کله چې د مرستی غوښتنه کوی نو د الله څخه مرسته غواړه او وچ شوی دی قلم، یعنی فارغ شوی دی د هغه څه د لیکنی څخه چې څخکېنی دی را تلونکی دی، او ته ورسره ځان خبر کړه یعنی کوم شی چې تاته د رسیدو ی هغه مقدر شوی دی، که ټول خلق تاته د نفع رسولو کوښښ وکړی تاته کټه نشی رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستاسې فائده له پاره لیکلی وی، او که چیرته ټول خلق د دی خبری کوښښ وکړی چې تاته نقصان او زیان در ورسوی نو تا ته نقصان نه شی در رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستاد ضرر له پاره لیکلی وی -

---

(پاڼی صلا) او تا باندی می سپارلی دی، خدای ادتاته می سپارلی دی. د دغه حدیث له مخی دغه پول اقوال شرعاً نا روا دی ځان ساتنه ورنه ضروری ده - (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:
زما د توصیف په برخه کښې د و مره افراط مه کوی
لکه څو مره چې نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
کښې کړی ؤ، بیشکه زه بنده یم ما ته د الله بنده او
د هغه رسول و وا یئ. همدا رنګه یې فرمایلي دي:
الله! ته زما قبر بُت و نه ګرځوې چې عبادت یې شروع شي
د غه ډول رسول الله فرمایلي دي: زما په قبر
باندې اختر (خوشالی او میله) مه جوړ وئ، پرما باندې
درود ووایی، بیشکه ستاسې درود د هر ځای کښې چې
یاستې ما ته را رسیږي.
همدا غه ډول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم د خپل
مرض په حالت کښې وفرمایل: په یهودو او نصارا وُ دې
د الله لعنت وي دوی د خپلو انبیاوو د قبرونو څخه
مساجد جوړ کړی ؤ- ده خپل امت د هغه ډول افعالو
او مراسمو د اجراکولو څخه ویرولو کوم چې د یهودانو
او نصرانیانو له خوا په دې برخه کښې منځ ته راغلي ؤ.
اُمّ المؤمنین عائشه رضی الله عنها وایي:
که دا ویره نه وای چې خلق به بیا د رسول الله صلی
الله علیه وسلم د قبر نه مسجد جوړ کړي نو حتما به یې قبر
مکشوف یعنی ښکاره وای او کوم حائل یا پرده به یې
نه درلی، لیکن دا بد کار دی چې قبر یې ښکاره شي او مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترینه جوړ شي (۱) «شیخ وایي» دا یو وسیع باب دی چې
زښت زیات دلائل پکښې وجود لري. (۲)

---

(۱) لکه چې په فتح الباري کښې ذکر دی مراد په دې سره
د کور څخه د باندې دفن کیدل دي.

(۲) پټول هغه احادیث چې معنایې مخکښې ذکر شوه د
سنن په لحاظ سره جید او کره دي.

(په روستنۍ حدیث کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم
په یهودو او نصاراؤ باندې لعنت ویلی دی سبب یې وساله
دا په ګوته کړی دی چې دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه
مساجد جوړ کړي ؤ، او بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل
صحابه او امتیان په دې برخه کښې د هغه دول افعالو نه
څخه ویرول کوم چې هغوی د خپل ځانه ایجاد کړي ؤ، بناءً
او س په دې باندې ځان پوه ول په کار دي چې د (اِتَّخَذُوا
قُبُورَ انبیائِهِمْ مَسَاجِدَ) چې معنایې دا ده، دوی د خپلو
انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي ؤ، څه مقصد کیدی
شي؟.

شیخ محمد ناصرالدین البانی د دغه (اتخاذ) یا مسجد
جوړولو په باره کښې په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد)
نومې خپل تصنیف کښې مفصل او په زړه پورې بحث کړی
دی او د موضوع په اړه یې یو زیات شمیر احادیث په مختلفو
روایاتو او عباراتو سره رانقل کړي دي او بیایې دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(اتخاذ) دعلماؤ او محدثینو د اقوالو په رڼا کښې په دری ډوله داسې معنا کړې دی :

۱ - په قبرونو باندی لمونځ کول یعنی په قبرونو باندی سجده ایښودل .

۲ - قبرونو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښې ورته مخامخ کیدل .

۳ - په قبرونو باندی جوماتونه (مسجدونه) جوړول او پکښې د لمانځه د آداء کولو قصد او اراده .

شیخ البانی داهم لیکلی دی چې امام شافعی (رح) ویلی دی چې حدیث د غو دری واړو معناګانو ته شامل دی .

د دغه رسالې د ترجمې پر وخت ژباړونکی په نظر چې د دغه دریواړو معناګانو څخه هره یوه واضحه شی په اوسنی وختکښې د هریوی له پاره مصداق وجود لری څکه داسې جوماتونه وجود لری چې په مقبرو کښې په قبرونو باندی د پاسه آباد شوی دی ، او خلك پکښې لمونځ اداکوی .

دغه راز ډیر جوماتونه دی چې په ادیرو کښې او د نورو ځایونو کښې د قبرونو په منځ او دیاخوا وشاکښې جوړ شوی دی ، او دغه ډول په څینو مسجدونو کښې د بعضو پیرانو ، اخوندانو او ملا اماما نو مړی د هغوی د غرضو اشخاصو له خوا د فن کیږی چې اکثره یې په لمانځه او دعا کښې د قبلې په لوری مخې ته واقع کیږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارنګه په مقبرو، درګاګانو او په اصطلاح زیارتونو کښې سجده او انحناء او د قبرونو ښکلول او نور ګول د قبر پرستو او زیارت پرستو له خوا یوه عادي مسئله ګرځیدلې ده. په دې هکله د زیات تفصیل له پاره د شیخ البانی کتاب (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) ته مراجعه وشي.

الله پاک دې مونږ ټولو مسلمانانو ته د سمې لارې هدایت وکړي، او د هر ډول شرک او ناروا اعمالو څخه مو دې په امان کښې وساتي).

(ژباړن)

هغه اسباب چې الله پیدا کړي دي انکار ترې نشي کیدای

مؤمن سړی له دې چې په دې باندې علم لري چې الله پاک د هر شي پالونکی او مالک دي، خو دی منکر هم نه دی د هغو اسبابو څخه چې الله تعالی پیدا کړي دي او ګټه ورباندې رسوي د مثال په توګه (الله ج) د نباتاتو د راټوکولو او زرغونولو له پاره لکه چې فرمایي باران یې سبب ګرځولی دی -

(وَمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ مَّآءٍ فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيْهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ) (۱)

---

(۱) بقره: ۱۶۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او په هغه څه کښې چې را وَرولی دی الله تعالیٰ دآسمان له طرفه له او بوځنی نوزی غونه کړیی ده په هغوا و بو سره ځکه پس د دې والی دهغی نه او خپاره کړي یې دی په دی ځکه کښې له هر قسمه ژندی سریعنی خوځیدونکو څخه .

دغه راز لمر او سپوږمۍ د هغه شیانو له پاره اسباب گرځولی دی دکوم وجود چې د دغو دواړو یعنې لمر او سپوږمۍ پوری اړه لري .

دغه دول یې دعا او شفاعت په هغه څه کښې چې په دعا او سفارش سره حاصلیږی اسباب گرځولی دی .

د مثال په توګه پد مړی باندی د مسلمانانو له خوا د جنازی د لمونځ ادا کول شول ، ځکه د جنازی لمونځ د هغوا سبا بو د جملی څخه دی چې الله پاک دهغی په توسه سره پر مړی باندی رحم کوی او په دغه مړی باندی د جنازی د لمانځه اداکونکو ته ثواب ورکوی .

اما په اسبابو کښې دری ټکو ته متوجه کیدل په کار دی بو دا چې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کوم ځانګړي سبب په پام کښې ونه نیول شی بلکښې د دغه سبب په څنګ کښې د نورو اسبابو څخه هم استفاده کول ضروری دی او د دی سره سره د مطلوب د لاس ته راوړلو په لاره کښې ځنی خنډ ان هم وی چې د هغې لری کول هم ضروری

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نوکه چیرته اسباب بشپړه نه شي او خندان له منځه لاړ نشي مقصد نه حاصلیږي، او الله (ج) چې پاك او منزه دی هغه څه لره چې خوښه یې وي هغه پیدا او شته کاندي اګرچې د خلقو خوښه نه وي، او کوم شی چې د خلقو خوښې وي نو د هغې وجود هله ممکن ګرځي چې الله پاك یې د پیدا کیدو اراده وکړي.

دوېم دا چې د یو شي په سببیت باندې عقیده ساتل بې له دې چې په سببیت باندې علم ولري، ممنوع امر دی، پس هغه څوك چې د یو داسې شي سببیت ثابته وي چې یا ور باندې علم نه لري او یا هغه د شریعت مخالف وي هغه په باطله لاره روان دی، لکه هغه شخص چې د نذر متعلق په دې ګمان اوسي چې نذر د مصیبتو نو د مخ نیوی او د نعمتو نو د حصول په برخه کښې یو سبب دی، ځکه په صحیحینُ کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړې ده او فرمایلي یې دي: نذر منونکی د نذر په اداکولو سره کوم غوره عمل نه ترسره کوي بلکښې نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د خروج او وتلو یوه لاره ده.

دریم دا چې دیني اعمال کوم چې مشروع نه وي د اسبابو د جملې څخه نه حسابیږي، ځکه چې مبنی د عباداتو، توقیفي ده، یعنې د شارع څخه د سمع او نقل پورې اړه لري پس انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره دا جائز ندی چې دی دا الله پاک سره شریک مقرر کړی، او د الله تعالی څخه په غیر بل چاته دا مدد شه ووای راویی، بلې او عبادت یی ور له پیل کړی، اګرچې دی په دی ګمان اوسی چې د غیر الله بلنه د ده له پاره د ځینو مقاصدو د لاس ته راوړلو په برخه کښې سبب جوړی دای شی. له همدی امله هغه طریقې چې د شریعت مخالفی او بدعت دی د الله تعالی د عبادت په برخه کښې وړباندی دانسان له پاره عمل ترسره کول اګرچې دی پری د شریعت ګمان هم کوی، ممنوع او ناروا دی.

دا خبره هم په پام کښې نیول په کار دی چې کله کله دانسان سره د ځینو مقاصدو په لاس ته راوړلو کښې هغه وخت چې دی د الله تعالی سره شریک مقرر کاندی شیطان مرسته کوی، او کله کله دانسان ځنی حاجتونه د کفر فسق، او عصیان په وجه سره حاصلیږی خود ده له پاره د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروا دی ځکه کوم فساد چې د دغه افعالو په ارتکاب سره منځ ته راځی هغه ډیر لوی دی په نسبت سره هغه مصلحت ته چې د دغو ناروا اعمالو په انجامولو سره منځ ته راځی.

او دا ځکه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د بعثت مقصد د مصالحو تحصیل او تکمیل او د مفاسدو تقلیل، او له منځه وړل دی پس الله پاک چې په کوم شی سره امر کړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور هغې د قائدې او کتنې د رسولو اوږخ راجع او رنیا ت
متصور دی او د کومرشی حمخه چې یې منع کړې د ده
نو په هغې کښې د فساد د منځ ته را تلو جانب راجع او زیات
متصور دی -

دا یو څو جملې دی چې زیښت زیات بسط او تفصیل
لری، خو دا چې په دعنو محد ودو پاڼو کښې نه ځائیږی
نو په لنډو ول سره ود باندې رنیا وا چول شو ه

والله اعلم

وصلی الله تعالیٰ علی خیر خلقه محمد وعلی آله واصحابه
اجمعین ط

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library